

Język angielski w nauczaniu zintegrowanym

Program nauczania języka angielskiego do edukacji wczesnoszkolnej

I etap edukacyjny: klasy I-III szkoły podstawowej

*Magdalena Szpotowicz
Małgorzata Szulc-Kurpaska*

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

2015

Autorki:

Dr Magdalena Szpotowicz uczy metodyki w ramach specjalności Wczesne Nauczanie Języka Angielskiego na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalizuje się w metodyce nauczania dzieci i temu tematowi poświęcona była jej praca doktorska. Była kierownikiem polskiej części międzynarodowego projektu badawczego *Early Language Learning in Europe* dotyczącego wczesnego nauczania języka, współfinansowanego przez Komisję Europejską i British Council. Jest autorką artykułów z dziedziny nauczania języka angielskiego w szkole podstawowej publikowanych w Polsce i za granicą. Jest współautorką podręczników *Sparks, New Sparks, New Sparks Plus* i *Super Sparks* oraz konsultantką kursów *New Happy House* i *Treetops*. Wraz z dr Małgorzatą Szulc-Kurpaską opracowała podręcznik metodyczny dla nauczycieli *Teaching English to Young Learners* wydany przez Wydawnictwo Naukowe PWN. W 2008 r. na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej kierowała pracami nad projektem podstawy programowej dla języka obcego. W latach 2010-2011 jako przedstawiciel Polski była członkiem powołanej przez Komisję Europejską grupy tematycznej „Wczesne nauczanie języka”, zajmującej się nauczaniem języków na etapie przedszkolnym. Od 2009 jest liderem Pracowni Języków Obcych w Instytucie Badań Edukacyjnych, gdzie prowadzi m.in. badania nad efektywnością nauczania języka angielskiego w szkole podstawowej.

Dr Małgorzata Szulc-Kurpaska jest nauczycielem metodyki w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych we Wrocławiu. Prowadzi też zajęcia z edukacji wczesnoszkolnej zintegrowanej z językiem angielskim w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Legnicy. Specjalizuje się w metodyce nauczania dzieci i temu tematowi poświęcona była jej praca doktorska. Ukończyła kurs organizowany przez British Council w ramach projektu SPRITE w zakresie nauczania języka angielskiego dzieci w I etapie edukacyjnym, uzyskując tytuł edukatora. Prowadzi szkolenia dla nauczycieli i metodyków. Jest autorką edukacyjnego programu na wideo poświęconego nauce języka angielskiego w klasach 1-3 oraz artykułów z dziedziny nauczania języka angielskiego w szkole podstawowej i w przedszkolu, publikowanych w Polsce i za granicą. Jest współautorką podręczników *Sparks, New Sparks, New Sparks Plus* i *Super Sparks*, a także podręcznika metodycznego *Teaching English to Young Learners*, wydanego przez PWN. W 2008 r. na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej brała udział w pracach nad projektem podstawy programowej dla języka obcego. Od 2010 roku współpracuje z Instytutem Badań Edukacyjnych w Warszawie w ramach projektu badania efektywności nauczania języka angielskiego w szkole podstawowej.

Spis treści

1. Opis programu

- 1.1. Metryczka
- 1.2. Okoliczności powstania programu
- 1.3. Założenia programu
 - 1.3.1. Integracja wielopłaszczyznowa
- 1.4. Charakterystyka użytkowników
 - 1.4.1. Nauczyciel
 - 1.4.2. Uczniowie
 - 1.4.3. Rodzice
- 1.5. Warunki realizacji programu

2. Cele nauczania

- 2.1. Cele ogólne
- 2.2. Cele szczegółowe

3. Treści nauczania

- 3.1. Wstęp
- 3.2. Zakresy tematyczne
- 3.3. Grupy leksykalne
- 3.4. Kategorie gramatyczne
- 3.5. Sytuacje i funkcje komunikacyjne
- 3.6. Przykładowe łączenie zakresów tematycznych z grupami leksykalnymi, strukturami i funkcjami

4. Procedury osiągnięcia celów

- 4.1. Zwroty i wyrażenia służące komunikacji w klasie
- 4.2. Metody i sposoby pracy
 - 4.2.1 Metody
 - 4.2.2. Sposoby indywidualizacji pracy w grupach zróżnicowanych
- 4.3. Formy pracy
- 4.4. Techniki nauczania
 - 4.4.1 Techniki nauczania słownictwa
 - 4.4.2. Techniki nauczania wymowy
 - 4.4.3. Techniki nauczania gramatyki
 - 4.4.4. Techniki nauczania słuchania
 - 4.4.5. Techniki nauczania mówienia
 - 4.4.6. Techniki nauczania czytania
 - 4.4.7. Techniki nauczania pisania
 - 4.4.8. Techniki rozwijania predyspozycji i zdolności poznawczych
 - 4.4.9. Techniki rozwijania umiejętności samodzielnego uczenia się

4.5. Materiały nauczania

4.5. Materiały nauczania

- 4.5.1. Pomoce naukowe i środki nauczania
- 4.5.2. Podręczniki i materiały dodatkowe

4.6. Zasady planowania lekcji

5. Opis założonych osiągnięć i sposób ich oceniania

- 5.1. Poziomy osiągnięć ucznia
- 5.2. Opis zasad oceniania wewnątrzszkolnego uczniów
- 5.3. Przykładowe techniki sprawdzania postępów w nauce
 - 5.3.1. Techniki kontroli ustnej
 - 5.3.2. Techniki kontroli pisemnej
- 5.4. Wdrażanie do samooceny

6. Warianty pracy z programem

- 6.1. Zasady modyfikowania programu w zależności od warunków pracy
- 6.2. Prezentacja przykładowych sposobów modyfikacji lekcji

Bibliografia

1. OPIS PROGRAMU

1.1. Metryczka

przedmiot:	język angielski
etap edukacyjny:	I (klasy 1-3 szkoły podstawowej)
typ kursu:	początkowy
ilość godzin tygodniowo:	dwie lekcje 45-minutowe w tygodniu, z możliwością zwiększenia liczby lekcji do pięciu 30-minutowych.
całkowita ilość godzin:	ok. 180 godzin

1.2. Okoliczności powstania programu

Podstawa programowa (Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 i 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół; nowelizacja podstawy wprowadzona na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 czerwca 2016 r.) dla I etapu edukacyjnego wprowadza naukę języka obcego w klasach 1-3 szkoły podstawowej.

Wprowadzenie języka obcego do programu edukacji wczesnoszkolnej jest zgodne z ogólnoeuropejskimi tendencjami obniżania wieku rozpoczynania nauki języka obcego.

Obowiązkowa nauka języka w młodszych klasach szkoły podstawowej zbiega się w czasie z obniżeniem wieku szkolnego uczniów. Dla nauczycieli pracujących w klasach 1-3 nowość może polegać nie tylko na tym, że uczniowie będą o rok młodszy, ale również na tym, że w klasach pierwszych będą mogły się uczyć dzieci 6- i 7-letnie. Jest to efekt stopniowego obniżania wieku szkolnego i umożliwienia rodzicom podjęcia decyzji o tym, czy posyłają dziecko do szkoły w wieku lat 6 lub 7. Taka sytuacja miała miejsce w latach 2009-2014. W roku szkolnym 2014/15 obowiązek szkolny objął dzieci 6-letnie urodzone od stycznia do końca czerwca 2008 roku. Dzieci młodsze (urodzone między lipcem a grudniem 2008) mogą rozpocząć naukę, jeśli tak postanowią ich rodzice.

W zależności od liczby dzieci 6-letnich dyrekcja może utworzyć oddzielną klasę dla dzieci 6-letnich lub umieścić je w tej samej klasie, co uczniów 7-letnich.

Od roku szkolnego 2016/2017 w ławkach klas I zasiadają wszystkie sześciolatki (oprócz tych, które otrzymały orzeczenie o odroczeniu obowiązku szkolnego).

W niniejszym programie wzięto pod uwagę specyfikę pracy z dziećmi w wieku 6 i 7 lat. Widać to w charakterystyce użytkowników, metodach pracy oraz przykładowych planach lekcji uwzględniających grupę wiekową sześciolatków oraz nauczanie grup

mieszanych (6-7 lat).

Ponieważ wprowadzamy język angielski do etapu edukacji wczesnoszkolnej, realizowanej w postaci kształcenia zintegrowanego, program zakłada powiązanie celów, tematyki i metod pracy z nauczaniem początkowym (patrz 1.3.1. Integracja wielopłaszczyznowa).

Regulacje dotyczące dopuszczenia w danej szkole programu nauczania są opisane w Ustawie oświatowej z dnia 30 maja 2014 r. Program, dostosowany do potrzeb i możliwości uczniów, wybiera i przedstawia dyrektorowi szkoły nauczyciel lub zespół nauczycieli prowadzących dane zajęcia edukacyjne. Dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, dopuszcza program do użytku szkolnego w danej szkole.

1.3. Założenia programu

Za najważniejsze założenie programu przyjmujemy to, iż dziecko jest podmiotem procesu nauczania. Program ma więc wspierać je w rozwoju, a metody pracy powinny być dostosowane do form aktywności dzieci w tym wieku. Dziecku niezbędny jest aktywny kontakt ze światem, aby przez działanie i odkrywanie poznawać otoczenie. Dzieci w tym wieku posiadają też naturalną ciekawość świata i chęć do nauki, co warto wykorzystywać, pamiętając jednak o zabawowej formie pracy oraz o kręgu zainteresowań dzieci. Takie działanie ze strony nauczyciela rozwija pozytywną motywację do dalszej nauki języka (patrz 1.4. Charakterystyka użytkowników).

Należy również pamiętać, że dziecko w wieku wczesnoszkolnym postrzega świat całościowo i należy mu ukazać jego scalony obraz. Stąd też potrzeba zintegrowania różnych dziedzin wiedzy i umiejętności (patrz 1.3.1. Integracja wielopłaszczyznowa). Integracja polega też na korelowaniu treści, metod i form pracy (patrz 3. Treści nauczania, 4.2. Metody i sposoby pracy, 4.3. Formy pracy).

Z uwagi na zróżnicowanie dzieci pod względem poziomu językowego (np. część uczniów rozpoczyna naukę angielskiego już w przedszkolu), wieku (6- i 7-latków), tempa pracy, stylu uczenia się czy problemów w uczeniu się (np. dysleksja), niezbędne jest wprowadzenie indywidualizacji procesu nauczania (patrz 4.2.2. Sposoby indywidualizacji pracy w grupach zróżnicowanych). Uczenie się drugiego języka w okresie wczesnoszkolnym jest zbliżone do przyswajania języka pierwszego, w którym dziecko przez stosunkowo długi okres osłuchuje się z językiem bez konieczności mówienia. Z tego względu program dopuszcza tzw. okres cichy, który zapewnia dzieciom możliwość słuchania języka obcego i rozwijania podstawowej sprawności, jaką jest rozumienie tekstu słuchanego.

Treści nauczania zawarte w programie ułożone są w kręgi tematyczne (patrz 3.2. Zakresy tematyczne). Rozpoczynamy naukę od kręgu zainteresowań najbliższych dziecku (tj. zabawki, dom, rodzina) i stopniowo poszerzamy krąg zainteresowań o kolejne tematy z dalszego otoczenia (szkoła, miejsce zamieszkania

itp.).

Zakresy tematyczne, materiał gramatyczny i słownictwo wprowadzane są spiralnie. Oznacza to cykliczne powtarzanie materiału z jednoczesnym poszerzaniem go o nowe elementy (patrz 3.1. Treści nauczania: Wstęp).

W doborze treści kierujemy się przydatnością słownictwa i zwrotów w sytuacjach bliskich dzieciom. Dlatego też w pierwszej kolejności wprowadzane są rzeczowniki konkretne i zwroty funkcjonalne oraz słownictwo z bajek, opowiadań czy historyjek (patrz 3. Treści nauczania). Sposób oceniania przedstawiony w niniejszym programie jest zgodny z zasadami oceniania w nauczaniu początkowym i polega na stosowaniu oceny opisowej i wdrażaniu uczniów do samooceny (patrz 5.2. Opis zasad oceniania wewnątrzszkolnego uczniów, 5.4. Wdrażanie do samooceny).

1.3.1. Integracja wielopłaszczyznowa

Jednym z zasadniczych założeń programu jest integracja. Jest ona realizowana na wiele sposobów.

Po pierwsze integracja wiąże się z realizacją celów wynikających z podstawy programowej dla pierwszego etapu edukacyjnego (patrz 2. Cele nauczania).

Po drugie treści nauczania przedstawione w tym programie są skorelowane z treściami nauczania zawartymi w podstawie programowej dla pierwszego etapu edukacyjnego (patrz 3.2. Zakresy tematyczne). Polega to na tym, że nauczyciel języka wykorzystuje tematy omawiane na zajęciach nauczania początkowego (np. powtarza wiadomości o środowisku naturalnym i otoczeniu).

Kolejnym sposobem integracji jest wykorzystywanie na zajęciach z języka obcego metod, form i technik stosowanych w klasach 1-3.

Poniższy diagram ilustruje sposób, w jaki można realizować integrację treści i metod oraz technik pracy z dziećmi. Przy okazji omawiania tematu „Łąka” nauczyciel nie tylko uczy nowych słów w języku angielskim, integruje również treści i sprawności na dwóch różnych płaszczyznach. Z językowego punktu widzenia nauczyciel ćwiczy nowo poznane słowa w zakresie wszystkich sprawności: mówienia, słuchania, czytania i pisania. Z drugiej zaś strony nawiązuje do treści i elementów edukacji wczesnoszkolnej:

- 1) edukacja polonistyczna – np. zabawy teatralne ilustrujące mimiką, gestem czy ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego;
- 2) edukacja muzyczna – np. śpiewanie piosenek z repertuaru dziecięcego; wystukiwanie rytmu w wierszykach (*chants*) i rymowankach;
- 3) edukacja plastyczna – np. wykonywanie prostych rekwizytów (np. lalki, pacynki) i wykorzystanie ich w małych formach teatralnych; rysowanie ilustracji do bajek i opowiadań;
- 4) edukacja społeczna – np. współpraca z kolegami i koleżankami w ramach prac projektowych; przygotowanie zasad zachowania w klasie (*code of*

conduct);

- 5) edukacja przyrodnicza – np. określanie typów pogody, hodowanie roślin i obserwacja ich wzrostu;
- 6) edukacja matematyczna – np. wykonywanie prostych obliczeń (dodawanie i odejmowanie) w trakcie odgrywania scenki w sklepie;
- 7) zajęcia komputerowe – np. korzystanie z tablicy interaktywnej, pisanie wiadomości e-mailowej do kolegów i koleżanek z zagranicy;
- 8) zajęcia techniczne – np. wykonanie makiety swojego pokoju i opisywanie go;
- 9) wychowanie fizyczne i edukacja prozdrowotna – np. ćwiczenia reagowania całym ciałem (TPR); pojęcie zdrowej i niezdrowej żywności wraz z przykładami;
- 10) etyka – np. rozmowa na temat tego, co jest dobre, a co złe w postępowaniu bohaterów bajek i opowiadań.

Wszystkie lekcje przedstawione w części zawierającej przykładowe scenariusze lekcji (patrz 6.3) nawiązują do elementów edukacji wczesnoszkolnej.

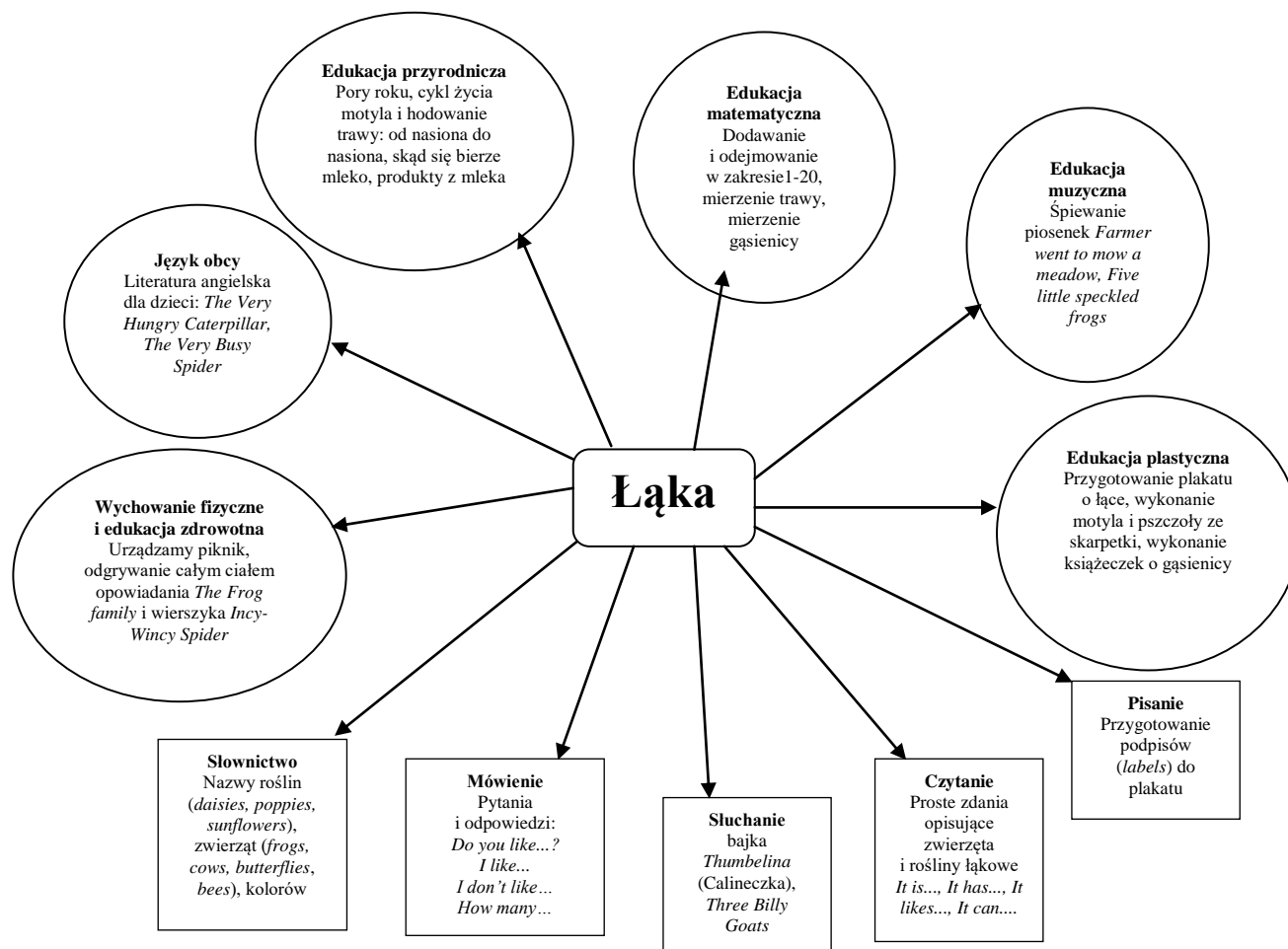
Kształcenie zintegrowane łatwiej będzie realizować w sytuacji, gdy nauczyciel nauczania początkowego uczy również języka angielskiego.

W tym wypadku można organizować pracę na lekcji w dowolne dni tygodnia, poświęcając językowi angielskiemu na przykład 30 minut 3 razy w tygodniu lub 45 minut 2 razy w tygodniu, w zależności od potrzeb danego tematu lub dyspozycji dzieci. Można też wprowadzać elementy języka angielskiego w czasie lekcji poświęconej innym zajęciom (przedmiotom).

Następny aspekt integracji wynika z podejścia do oceny przyjętego w nauczaniu początkowym. Na tym etapie edukacyjnym stosowana jest ocena opisowa, która daje możliwość śledzenia indywidualnego rozwoju dziecka i wskazuje na osiągnięcia dzieci. Również nauczyciel języka powinien stosować ocenę opisową do określania postępów w nauce angielskiego (patrz 5.2. Opis zasad oceniania wewnątrzszkolnego uczniów). Integracja z podstawą programową przejawia się też tym, że podobnie jak w podstawie w programie proponowane jest podsumowanie osiągnięć uczniów na koniec klasy III. W tym celu przygotowana została Karta Osiągnięć Ucznia po III klasie szkoły podstawowej (patrz 5.2).

Ostatni sposób integracji wynika z metodyki nauczania języka obcego. Polega on na integrowaniu wszystkich czterech sprawności językowych (słuchania, mówienia, czytania i pisania) oraz nauczaniu gramatyki i słownictwa przy użyciu tych sprawności.

Przykładowa ilustracja integracji języka angielskiego z kształceniem zintegrowanym w klasie II (temat „Łąka”)

1.4. Charakterystyka użytkowników

1.4.1. Nauczyciel

Użytkownikami programu są wykwalifikowani nauczyciele języka angielskiego oraz nauczyciele nauczania początkowego z przygotowaniem językowym i metodycznym w zakresie nauczania języka obcego, jak również nauczyciele uzupełniający swoje kwalifikacje.

1.4.2. Uczniowie

Ponieważ program jest napisany z myślą o dzieciach, a ich cechy rozwojowe brane są pod uwagę niemal w każdym punkcie programu, należy scharakteryzować podstawowe zachowania i sposoby uczenia się dzieci.

Podane poniżej cechy zostały podzielone na dwie grupy: cechy stałe (typowe dla dzieci zarówno z klas I, II, jak i III) oraz cechy dynamiczne (zmieniające się w okresie od I do III klasy). Biorąc pod uwagę trwający właśnie okres obniżania wieku szkolnego w polskim systemie edukacji, cechy te odnoszą się do dzieci w przedziale wiekowym 6-9 lat.

Cechy stałe

- przestrzegają świat całościowo – widoczne jest to również w przyswajaniu języka – uczą się całych zwrotów bez analizowania ich części oraz rozumieją wiele z kontekstu, np. historyjki, bajki, opowiadania czy sytuacji – niekoniecznie znając wszystkie słowa;
- są w naturalny sposób ciekawe świata i otwarte na nowe sytuacje, gotowe są uczyć się wielu rzeczy, w tym również języka;
- uczą się przez działanie – wykonywanie prac plastycznych, odgrywanie scenek, bezpośredni kontakt z przyrodą – angażując całe swoje ciało;
- mają dużą potrzebę akceptacji i przynależności do grupy.

Cechy dynamiczne

- są gotowe poznawać rzeczy i zjawiska z najbliższego otoczenia „tu i teraz” (klasa I), z czasem krąg ich zainteresowań poszerza się (klasa II, III);
- nie mają zahamowań przed naśladowaniem, mówieniem, wystąpieniami, przyjmowaniem ról (klasa I, II);
- stopniowo jednak robią się nieśmiałe i unikają wystąpień przed klasą i udziału w ćwiczeniach ruchowych (klasa III);
- ponieważ nie zakończył się jeszcze proces przyswajania języka ojczystego, przyswajanie drugiego języka może pod wieloma względami przypominać naukę języka pierwszego (klasa I);
- początkowo, podobnie jak w języku pierwszym, dzieci często potrzebują „cichego okresu” do osłuchania się z językiem i jako przygotowania do mówienia (klasa I);
- są też wrażliwe na krytykę i emocjonalnie niestale w procesie kształtowania osobowości, ponieważ nie rozwinęła się jeszcze u nich umiejętność

samokrytycznego myślenia i oceniania siebie i innych (klasa I);

- z czasem rozwijają jednak poczucie sprawiedliwości i zaczynają być krytyczne wobec nauczyciela i innych uczniów (klasa II, III);
- początkowo nie są gotowe do pracy zespołowej i wolą pracować indywidualnie lub z nauczycielem (klasa I);
- z czasem rozwijają umiejętność współpracy (praca w parach, małych grupach), (klasa II, III);
- mają krótki okres koncentracji i szybko zniechęcają się do dłuższej trwającego zadania (klasa I);
- stopniowo wydłuża się okres koncentracji na wykonywanym zadaniu i zwiększa się wytrwałość (klasa II, III);
- szybko się uczą nowych słów i zwrotów, ale również szybko je zapominają, chociaż po dłuższym czasie potrafią sobie wiele dawniej poznanych rzeczy przypomnieć (klasa I);
- nie mają wyrobionych nawyków i strategii uczenia się, gdyż uczą się w dużej mierze nieświadomie (klasa I);
- zaczynają odróżniać fakty od fikcji (klasa II, III).

Dzieci 6- i 7-letnie różnią się w dużym stopniu w poziomie gotowości do nauki szkolnej, a zatem wymagają często innego rodzaju zajęć na lekcji. Aby przybliżyć specyfikę zachowań i sposobu uczenia się uczniów w tym wieku, poniżej zamieszczono tabelę ze skróconą charakterystyką dzieci.

Charakterystyka sześciolatków i siedmiolatków

Dzieci sześcioletnie	Dzieci siedmioletnie
Wykazują dużą potrzebę ruchu.	Rozwijają koordynację mięśni ruchu.
Mają krótszy okres koncentracji i skupiają się na jednym elemencie.	Mają dowolną koncentrację uwagi i obejmują nią coraz więcej elementów.
Pamięć ich działa w sposób mimowolny, ma charakter mechaniczny.	Zwiększa się pojemność pamięci i zaczynają stosować strategie pamięciowe (powtarzają i organizują materiał do zapamiętania).
Zabawa jest główną formą aktywności.	Charakteryzuje je „postawa pracy” oznaczająca wytrwałość w wykonywaniu podjętego działania.
Są spontaniczne.	Lepiej kontrolują swoje emocje.
Umieją klasyfikować przedmioty, uwzględniając jeden wymiar, na przykład kolor lub kształt.	Posługują się zasadą pojemności kategorii, to znaczy, że podkategorie mieszczą się w większych kategoriach.
Rozwijają sprawności percepcyjne: potrafią skopiować kwadrat.	Rozwijają sprawności percepcyjne: potrafią skopiować trójkąt.
Ich samoocena bardziej jest związana z wyobrażeniem, które mają na swój temat.	Zaczynają rozwijać ogólną samoocenę.
Koncentrują się w opisie osoby: na tym, jak osoba wygląda, gdzie mieszka i co robi.	W opisie osoby koncentrują się na wewnętrznych cechach i wartościach osoby.
Bawią się z rówieśnikiem tej samej płci, ale są niestałe w uczuciach do rówieśników.	Wspólnie uczestniczą w tych samych zajęciach z dziećmi z sąsiedztwa, mają podobne oczekiwania i potrafią kierować się wzajemnością.
Kontakty z rówieśnikami są organizowane przez cel i plan zabawy.	Grupy łączy wspólne działanie, czyli to, co dzieci razem robią.

Oprac. własne na podstawie: Brzezińska, A. I. red. 2004. *Psychologiczne portrety człowieka. Praktyczna psychologia rozwojowa*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne

1.4.3. Rodzice

Rodzice, pomimo iż nie są bezpośrednimi odbiorcami ani użytkownikami programu, odgrywają ważną rolę w jego realizacji. Nieoceniona będzie ich pomoc jako osób wspierających niedojrzałego i nie przyzwyczajonego do systematycznej pracy ucznia.

Nauczyciel powinien więc korzystać z pomocy rodziców i zachęcać ich do:

- sprawdzania, czy dzieci odrobiły pracę domową;
- okazywania zainteresowania tym, co dzieło się na lekcji i czego się nauczyły (rodzice mogą prosić dzieci np. o zaprezentowanie im piosenek lub wierszyków);
- sprawdzania, czy zabierają zeszyty i książki na lekcje;
- kontaktowania się z nauczycielem w przypadku pytań czy wątpliwości.

Szczegółowe sugestie, w jaki sposób rodzice mogą wspomóc naukę dzieci w domu, wspólnie się przy tym bawiąc, znajdują się w poradnikach dla rodziców towarzyszących wielu kursom, np. *Super Sparks*, *Treetops* i *Young Treetops*, *Oxford Explorers*.

Ważne jest też, aby na początku roku szkolnego podczas spotkania z rodzicami przedstawić pokrótce zakres materiału i umiejętności, jakie dzieci mają zdobyć w ciągu roku. Uspokoi to wielu rodziców, którzy mogą mieć nierealistyczne oczekiwania co do postępów swoich dzieci w nauce języka obcego.

1.5. Warunki realizacji programu

Program jest przewidziany na trzy lata nauki w klasach I-III i jest przeznaczony na dwie 45-minutowe lekcje w tygodniu, z możliwością rozszerzenia do pięciu 30-minutowych lekcji w tygodniu.

Realizacja programu może odbywać się z całą klasą, bez podziału na grupy. Wskazane jest jednak dzielenie klas na grupy do 15 osób z uwagi na możliwość zindywidualizowania procesu nauczania i lepszego kontaktu nauczyciela z poszczególnymi dziećmi.

Jeżeli chodzi o warunki lokalowe, to najwygodniej wykorzystać jest pracownię nauczania początkowego ze względu na jej wyposażenie oraz fakt, iż stanowi ona znajome i bezpieczne otoczenie dla dzieci.

Niezbędnym wyposażeniem pracowni, w której odbywają się zajęcia językowe, stanowią odtwarzacz CD i tablica.

Wskazane jest, aby w sali znajdowały się:

- tablica przeznaczona do eksponowania prac dzieci oraz czasowych gazetek tematycznych (np. na święta Bożego Narodzenia, z nazwami miesięcy, zwierząt);
- ogólnie dostępny kącik czytelniczy z bajkami, opowiadaniem i czasopismami przeznaczonymi do samodzielnego czytania;
- półki lub szuflady na segregatory lub teczki z pracami dzieci.

Korzystne jest, aby w sali były również:

- miejsce do pracy w kręgu wyposażone w dywan (na przykład zwijany), na którym dzieci mogą usiąść wraz z nauczycielem, aby wysłuchać bajki lub wspólnie ją

opowiedzieć – sprzyja to integracji grupy oraz nawiązaniu bliższego kontaktu z nauczycielem;

- kącik pracy własnej dla dzieci, które wcześniej kończą zadanie i mogą się tu zająć dodatkowymi ćwiczeniami, słuchaniem nagrań (przy użyciu słuchawek), powtarzaniem słówek z kart, czytaniem książeczek, odgrywaniem scenek przy pomocy kukielek lub udawaniem rozmowy telefonicznej;
- kalendarz klasowy, w którym zapisywane są ważne wydarzenia z życia klasy w dwóch wersjach językowych;
- odtwarzacz video i / lub DVD oraz tablica interaktywna, dzięki której nauczyciel może prowadzić zajęcia w sposób bardziej urozmaicony (patrz 4.5.2. Podręczniki i materiały dodatkowe).

2. CELE NAUCZANIA

2.1. Cele ogólne

Nadrzędnym celem programu jest uwrażliwienie dzieci na język angielski i osłuchanie z nim oraz kształtowanie motywacji do nauki języka angielskiego poprzez zabawową formę zajęć i opisowy sposób oceniania.

Program realizuje cele kształcenia zawarte w podstawie programowej dla I etapu edukacyjnego (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół; nowelizacja podstawy wprowadzona na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014).

Cele te zakładają między innymi:

-wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym;
- dążenie do ukształtowania systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych do poznawania i rozumienia świata;
-dbałość o to, by dziecko było świadome przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej) oraz rozumiało konieczność dbania o przyrodę.
(Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, s. 5).

Cele ogólne programu odnoszące się do zadań szkoły określonych w podstawie programowej zakładają:

- *skoncentrowanie nauczania na dziecku, jego indywidualnym tempie rozwoju i możliwościach uczenia się (patrz 3.2. Zakresy tematyczne, 3.6. tabela , 4.2.2. Sposoby indywidualizacji pracy);*
- *respektowanie trójpodmiotowości oddziaływań wychowawczych i kształcących: uczeń-szkoła-dom rodzinny (patrz 1.4 Charakterystyka użytkowników);*
- *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych;*
- *kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata (patrz. 4.2. Metody i sposoby pracy, 3.2. Zakresy tematyczne, 3.6 tabela);*
- *poszanowanie godności dziecka; zapewnienie dziecku przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki i zabawy, działania indywidualnego i zespołowego (patrz. 4.4. Techniki nauczania), rozwijania samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie (patrz. 4.2. Metody i sposoby pracy, 4.4.8. Techniki rozwijania umiejętności samodzielnego uczenia się);*
- *zagwarantowanie dziecku dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich (patrz. 4.5.1. Pomoce naukowe i środki nauczania).*

Cele ogólne programu obejmują też rozwijanie kompetencji kluczowych¹:

- komunikowania się z innymi dziećmi, dorosłymi

¹ Aneks do Rekomendacji Parlamentu Europejskiego z dn. 18 grudnia 2006.

i przedstawicielami innych narodowości (np. poprzez komunikację w klasie, korespondencję);

- krytycznego i logicznego myślenia (poprzez rozwiązywanie łamigłówek, zadań polegających na zgadywaniu, łączeniu, przewidywaniu itp.)
- współdziałania w grupie (np. poprzez prace projektowe, wykonywanie zadań polegających na przeprowadzaniu ankiety klasowej, udział w grach i zabawach klasowych);
- doskonalenia się w efektywnych technikach uczenia się (patrz 4.4.8. Techniki rozwijania samodzielnego uczenia się);
- działania i aktywnego udziału w nauce (np. w scenkach, klasowych grach i zabawach językowych, przy inicjowaniu rozmowy);
- poszukiwania (np. materiałów oraz kontaktu z językiem obcym poza klasą).

2.2. Cele szczegółowe

Cele szczegółowe rozumiane są jako rozwinięcie celu nadrzędnego i celów ogólnych wynikających z podstawy programowej.

Aby zrealizować cel nadrzędny na tym etapie kształcenia, główny nacisk należy położyć na rozwijanie sprawności słuchania i mówienia, traktując czytanie i pisanie jako sprawności dodatkowe, wprowadzane w drugiej kolejności (np. w drugim semestrze I klasy). Sprawności wybiegające poza umiejętności określone w podstawie programowej oznaczono gwiazdką (*).

Sprawność słuchania

- stopniowe osłuchanie z dźwiękami i intonacją języka angielskiego (nauczyciel, nagranie);
- słuchanie tekstów angielskich różnego rodzaju (polecenia nauczyciela, bajki, scenki, piosenki itd.) odpowiednich dla tej grupy wiekowej w różnych formach (nagranie, nauczyciel, inni uczniowie w klasie);
- rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i odpowiedniego na nie reagowania (słowami lub całym ciałem);
- rozwijanie umiejętności słuchania w celu zrozumienia sytuacji (np. komunikacja w klasie, scenki) i odpowiedniej reakcji;
- rozwijanie umiejętności rozumienia kontekstu (bajki, opowiadania, scenki);
- rozwijanie umiejętności wybierania szczegółowych informacji z różnego rodzaju tekstów odpowiednich dla tej grupy wiekowej.*

Sprawność mówienia

- stopniowe ćwiczenie poprawnej wymowy i intonacji w języku angielskim;
- wyrabianie nawyków językowych przez: powtarzanie chóralne i indywidualne, powtarzanie typowych interakcji w klasie (np. pytanie o datę, samopoczucie), stosowanie stałych wyrażeń i zwrotów językowych (*formulaic chunks*) wymagających słownego reagowania na pytania i wypowiedzi innych;
- zachęcanie do swobodnej wypowiedzi i eksperymentowania z językiem (bez obawy popełnienia błędu) na swój temat lub na inne tematy odpowiednie dla tej grupy wiekowej.

Sprawność czytania

- rozwijanie umiejętności rozpoznawania formy graficznej słów i kojarzenia jej z formą fonetyczną;
- stopniowe osvajanie z formą pisemną słów, a następnie zdań;
- rozwijanie umiejętności czytania na głos;
- stopniowe rozwijanie zamiłowania do czytania dla przyjemności (np. indywidualne czytanie znanych bajek).

Sprawność pisania

- stopniowe wprowadzanie pisowni pojedynczych wyrazów (od przepisywania według wzoru do podpisywania obrazków);
- stopniowe rozwijanie umiejętności pisania pojedynczych zdań i krótkich tekstów przez częściowe przepisywanie i uzupełnianie wzoru;
- zachęcanie do twórczego użycia języka, czyli swobodnej wypowiedzi pisemnej (bez obawy popełnienia błędu) na podstawie podanego wzoru.*

Ponieważ dla dzieci w tej grupie wiekowej najważniejszym nośnikiem informacji są pojedyncze wyrazy, program zakłada wprowadzanie struktur i zwrotów w formie grup słownictwa (patrz 3.3. Grupy leksykalne).

Istotnym celem głównym jest wspomaganie rozwoju społeczno-emocjonalnego dziecka. Cel ten realizowany jest przez pracę w grupie, współpracę z innymi dziećmi oraz zachęcanie dziecka do systematyczności, dokładności, obowiązkowości itp. (patrz 4.2. Metody i sposoby pracy: praca projektowa, 5.2. Opis zasad oceniania wewnątrzszkolnego: Karta osiągnięć).

3. TREŚCI NAUCZANIA

3.1. Wstęp

Treści nauczania są ułożone spiralnie, oznacza to, że zakresy tematyczne powtarzają się w każdej kolejnej klasie przy jednoczesnym rozszerzaniu materiału leksykalnego i gramatycznego. W związku z rozszerzaniem się kręgu zainteresowań dzieci w kolejnych klasach stopniowo włączamy nowe tematy, np. *ja i moja miejscowość*, *ja i mój kraj*, *ja i inne kraje*. W kolejnych klasach zmieniać też się będą formy i techniki pracy, tak aby odpowiadały one potrzebom rozwojowym dzieci. Nowe formy i techniki pozwalają na dodatkowe powtarzanie materiału w nowym kontekście. Częste powtarzanie w atrakcyjnej formie jest konieczne w nauczaniu dzieci ze względu na charakterystyczną dla nich pamięć mechaniczną i skłonność do szybkiego zapomnienia.

Proponowany materiał nauczania obejmuje cały etap, nie został podzielony na kolejne klasy, w których będzie realizowany. Wynika to z faktu, iż nauczyciele nauczania początkowego mogą wybrać dowolny program nauczania dla klas I-III oraz mają możliwość dostosowania tempa jego realizacji do potrzeb poszczególnych grup dzieci. W związku z zakładaną przez niniejszy program integracją nauczania języka angielskiego z nauczaniem początkowym trudno byłoby wyznaczyć zakres materiału dla kolejnych klas.

Różnice w doborze treści w kolejnych klasach mogą też wynikać z rozkładu materiału w wybranym podręczniku. Przedstawione poniżej treści można odnaleźć w wielu podręcznikach, również w tych wydanych przez Oxford University Press (patrz 4.5.2. Podręczniki i materiały dodatkowe).

3.2. Zakresy tematyczne

Wymienione w poniższym diagramie zakresy tematyczne są realizowane w sposób spiralny. Oznacza to, że część tematów jest realizowana w klasie I (np. *ja*, *ja i moja rodzina*, *ja i moje zabawy*), a rozszerzana w klasach wyższych. Na przykład w pierwszej klasie omawiając zakres tematyczny *ja*, uczniowie poznają części ciała i liczby od 1 do 10. W drugiej klasie, wracając do tego samego tematu, nauczyciel może wprowadzić nazwy ubrań i czasowniki wyrażające ruch, zaś w trzeciej klasie – nauczyć ich, jak opisywać swoje upodobania i hobby.

Inne zakresy tematyczne wprowadzane są później, w klasie drugiej lub trzeciej, w miarę rozszerzania się kręgu zainteresowań dzieci (np. *ja i mój kraj*, *ja i inne kraje*).

3.3. Grupy leksykalne

liczebniki 1-100

kolory

zabawki

zwierzęta (domowe; żyjące dziko w lesie i w wodzie)

przybory szkolne

wyposażenie klasy

pomieszczenia w szkole

kształty i rozmiary

części ciała

ubrania

produkty żywnościowe i posiłki

członkowie rodziny

zabawy na podwórku i zabawki

instrumenty muzyczne

pomieszczenia w domu

wyposażenie domu

dyscypliny sportowe

urodziny

dni tygodnia

miesiące

pory roku

pogoda

plan lekcji

czynności związane z ruchem

instytucje: poczta, sklep, szpital, kino

środki transportu

ukształtowanie terenu: góry, morze, rzeki, jeziora, lasy

nazwy świąt i zwyczajów

kierunki: w prawo, w lewo itd.

podstawowe czynności wykonywane regularnie

imiona bohaterów bajek

nazwy państw i narodowości*

3.4. Kategorie gramatyczne

Uczniowie w młodszym wieku szkolnym stopniowo rozwijają swoją wiedzę o języku ojczystym i nauka języka obcego powinna iść w parze z tym, czego dzieci uczą się o języku. Stąd też można spodziewać się, że dzieci w klasach 1-3 szkoły podstawowej będą znały pojęcie rzeczownika, czasownika (klasa I), przymiotnika (klasa II) oraz liczebnika i ewentualnie przysłówka (klasa III). Dzieci będą również rozumiały, że czasownik jest najważniejszą częścią zdania. Można też oczekiwać, że uczniowie poznają na lekcjach języka polskiego pojęcia wyrazów bliskoznacznych i przeciwstawnych. Program nie przewiduje uczenia dzieci gramatyki w sposób bezpośredni (np. zasad tworzenia czasu). Dzieci w tym wieku bowiem uczą się konkretnych wyrażen i zwrotów automatycznie i stosują je w wypowiedziach ustnych, a stopniowo także pisemnych, bez analizy kategorii i reguł gramatycznych.

rzeczownik

* do zrealizowania w grupach szybko pracujących

liczba mnoga rzeczowników

forma dzierżawcza 's

zaimki

osobowe (w funkcji podmiotu i dopełnienia*)
wskazujące (*this, that, these*, those**)

przymiotnik

dzierżawczy *my, your, his, her, its, our, their*

stopniowanie przymiotników

pozycja przymiotników w zdaniu

liczebnik

liczebniki główne 1-100

liczebniki porządkowe *1st-31st**

przysłówki*

okolicznik czasu *now, today*

okolicznik częstotliwości *every day, never*

okolicznik sposobu *well, slowly, fast*

okolicznik stopnia *very, too, enough**

przyimek

okolicznik miejsca *under, over, next to*

okolicznik czasu *on Friday, at nine, in May*

okolicznik sposobu *by bus, by car, on foot*

przedimek

określony *the*

nieokreślony *a, an*

spójniki

*and, but, because**

czasownik

to be

to have

czasownik modalny *can*

czas teraźniejszy ciągły *the present continuous tense* dla określania czynności bieżącej

czas teraźniejszy prosty *the simple present tense* dla

nazywania zwyczajowo wykonywanych czynności

i wyrażania upodobań, zamiłowań itd.

tryb rozkazujący *the imperative* do wydawania poleceń i zakazów

czas przeszły prosty *the past simple tense* stosowany

w bajkach do biernego rozumienia tekstu*

3.5. Sytuacje i funkcje komunikacyjne

Funkcje

witanie się
przedstawianie się
przedstawianie członków rodziny
podawanie wieku i daty swoich urodzin
pytanie o imię, wiek i samopoczucie
pytanie o godzinę
pytanie o cenę
pytanie o drogę i opisywanie drogi
pytanie o ilość i odpowiadanie na pytanie o ilość
pytanie o numer telefonu i podawanie numeru telefonu

Sytuacje i ćwiczenia komunikacyjne

opisywanie drzewa genealogicznego rodziny
opisywanie wyglądu zewnętrznego członków rodziny
opisywanie zainteresowań i upodobań członków rodziny
nazywanie części ciała
nazywanie ubrania
opisywanie ubioru
nazywanie produktów żywnościowych, posiłków
przedstawianie swoich umiejętności
wyrażanie swoich upodobań, zamiłowań
opisywanie codziennych czynności
składanie życzeń z okazji Dnia Matki, Ojca, Babci i Dziadka
nazywanie pokoi w domu
opisywanie położenia mebli w domu
nazywanie i opisywanie zwierząt
nazywanie ulubionych zabawek, zabaw
nazywanie kolorów
opowiadanie i odgrywanie bajek
nazywanie przyborów szkolnych
opisywanie klasy
opisywanie kolegów w klasie i ich zainteresowań oraz upodobań
określanie przynależności przedmiotów do osób
nazywanie pór roku i charakteryzowanie pogody w różnych porach roku
nazywanie grup różnych materiałów
nazywanie sposobów segregowania różnych materiałów
nazywanie instytucji i środków transportu
opisywanie krajobrazu Polski
opowiadanie o rówieśnikach z innych krajów i ich zabawach oraz zainteresowaniach*
nazywanie państw i narodowości*
nazywanie świąt i zwyczajów
pisanie kartek świątecznych
opisywanie niektórych zagranicznych miast na podstawie zdjęć

* do zrealizowania w grupach szybko pracujących

3.6. Przykładowe łączenie zakresów tematycznych z grupami leksykalnymi, strukturami i funkcjami

Poniżej prezentujemy przykładowy sposób rozłożenia treści nauczania dla całego etapu nauczania. Jest to propozycja powiązania materiału językowego, czyli struktur gramatycznych i grup leksykalnych, z funkcjami i sytuacjami, jak również umieszczenia ich w konkretnych zakresach tematycznych.

zakresy tematyczne	grupy leksykalne	struktury gramatyczne	sytuacje i funkcje komunikacyjne
ja	części ciała ubrania produkty żywnościowe posiłki dyscypliny sportowe miesiące czynności związane z ruchem liczby	<i>Hello! Good morning!</i> <i>What's your name? My name 's...</i> <i>How old are you? I'm seven.</i> <i>How are you? I'm ... (fine, O.K.)</i> <i>Happy birthday!</i> <i>When's your birthday?</i> <i>What do/don't you like?</i> <i>I like .../I don't like...</i> <i>Can you ...? I can ...</i> <i>What's your favourite sport?</i> <i>What do you want? I want...</i> <i>I am wearing ...</i> <i>What time is it?/What 's the time?</i> <i>What time do you get up?</i> <i>I get up at...</i> <i>I speak English.</i>	witanie się przedstawianie się podawanie wieku i daty swoich urodzin pytanie o imię pytanie o wiek i samopoczucie nazywanie części ciała nazywanie ubrania opisywanie ubioru nazywanie produktów żywnościowych i posiłków przedstawianie swoich umiejętności wyrażanie swoich życzeń i upodobań pytanie o godzinę opisywanie codziennych czynności rozpoznawanie liczb i liczenie
ja i moja rodzina	członkowie rodziny	<i>Who is it?</i> <i>This is my mother, father...</i> <i>What's your mother's/father's name?</i> <i>Her name 's...</i> <i>His name 's...</i> <i>She likes ...</i> <i>He likes...</i> <i>How many brothers or sisters have you got?</i> <i>I've got one sister/brother.</i>	drzewo genealogiczne przedstawianie członków rodziny opisywanie ich wyglądu zewnętrznego i zainteresowań składanie życzeń z okazji Dnia Matki, Ojca, Babci i Dziadka
ja i mój dom	pomieszczenia w domu wyposażenie domu zwierzęta domowe	<i>What's this?</i> <i>This is ...</i> <i>Where's...?</i>	nazywanie pokoi w domu opisywanie położenia mebli nazywanie i opisywanie zwierząt domowych
ja i moje zabawy	zabawki kolory bohaterowie bajek	<i>What is it like?</i> <i>What colour is it?</i> <i>Good guess!</i> <i>It's my turn.</i> <i>Let's play!</i> <i>You hide I seek.</i>	opisywanie ulubionych zabawek nazywanie kolorów nazywanie zabaw opowiadanie i odgrywanie bajek zgadywanie

zakresy tematyczne	grupy leksykalne	struktury gramatyczne	sytuacje i funkcje komunikacyjne
ja i moja szkoła	dni tygodnia plan lekcji instrumenty muzyczne przybory szkolne pomieszczenia w szkole wyposażenie klasy	<i>What day is it?</i> <i>What is your favourite subject?</i> <i>Have you got a pen ?</i> <i>How many books have you got?</i> <i>What have you got in your schoolbag ?</i> <i>What is he/she wearing?</i> <i>Whose pencil is this?</i> <i>What is your telephone number?</i>	nazywanie przyborów szkolnych opisywanie planu lekcji pytanie o ilość opisywanie klasy opisywanie kolegów w klasie, ich zainteresowań oraz zamiłowań i upodobań określanie przynależności przedmiotów do osób pytanie o numer telefonu opisywanie kolorów przedmiotów w klasie odpowiadanie na pytania o przedmioty w klasie i ich położenie
ja i moje środowisko	pory roku różne typy pogody zwierzęta	<i>What month is it?</i> <i>What are the winter months?</i> <i>What's the weather like today?</i> <i>Is it rainy/raining?</i> <i>It's sunny/windy.</i> <i>Don't ... (waste water).</i>	nazywanie pór roku charakteryzowanie pogody w różnych porach roku
ja i moja miejscowość	instytucje: poczta, sklep, szpital, kino środki transportu	<i>There's ... /There are ...</i> <i>Where do you live? I live in ...</i> <i>How much is it?</i> <i>Can I have a?</i> <i>Is there a ... in your town?</i> <i>Where is...?</i> <i>Turn left, turn right, go straight on.</i>	nazywanie instytucji i środków transportu pytanie o cenę pytanie o drogę i opisywanie drogi
ja i mój kraj	ukształtowanie terenu: góry, morze, rzeki, jeziora, lasy zwierzęta żyjące w lesie i w wodzie	<i>Has it got ...?</i> <i>Where does it live?</i> <i>Is it...?</i> <i>How many ...?</i>	opisywanie krajobrazu Polski nazywanie i opisywanie zwierząt żyjących w lesie i w wodzie
ja i inne kraje	nazwy państw i narodowości* koledzy z innych krajów* święta, zwyczaje, miasta w obcych krajach zwierzęta w obcych krajach	<i>Where are you from?</i> <i>We wish you a Merry Christmas!</i> <i>Happy New Year! Happy Easter!</i> <i>What are the colours of your national flag ?</i> <i>What is the capital of your country?</i>	opowiadanie o rówieśnikach z innych krajów i ich zabawach oraz zainteresowaniach* nazywanie państw i narodowości* nazywanie zwyczajów świątecznych pisanie kartek świątecznych opisywanie niektórych zagranicznych miast na podstawie zdjęć

4. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

W wypadku prowadzenia zajęć przez nauczyciela języka angielskiego zalecana jest ścisła współpraca z nauczycielem nauczania początkowego w celu zapewnienia integracji materiału, metod i form pracy z dziećmi.

Jeżeli zajęcia prowadzi wychowawca klas 1-3, możliwe będzie dopasowanie treści językowych do materiału nauczania początkowego. Nauczyciel może wówczas wprowadzać wiadomości i ćwiczenia językowe w toku lekcji, zgodnie z potrzebami i możliwościami dzieci. Mamy tu na myśli zarówno swobodny dobór godzin, jak i częstotliwości zajęć (np. dwie 45-minutowe lekcje w tygodniu, 15 minut lub 30 minut dziennie).

Nauczyciele nauczania początkowego nieposiadający pełnych kwalifikacji językowych powinni stwarzać dzieciom jak największą możliwość słuchania języka angielskiego w formie nagrań audio, aby dostarczyć możliwie najlepszych wzorów wymowy angielskiej.

Nauczyciel powinien pełnić rolę wychowawczą i opiekuńczą w stosunku do dzieci. Sprzyja to budowaniu poczucia bezpieczeństwa i poczucia przynależności do jednej grupy. Nauczyciel powinien stwarzać przyjazną atmosferę, w której dzieci czują się bezpieczne i nie obawiają się popełniać błędów.

Jak już wspomniano powyżej (1.4.3.), rodzice pełnią ważną rolę w procesie nauczania. Współpraca z rodzicami i pozyskanie ich zrozumienia dla sposobu uczenia się dzieci oraz aprobaty dla technik nauczania wpływają pozytywnie na motywację dzieci do nauki.

4.1. Zwroty i wyrażenia służące komunikacji w klasie

Zwroty systematycznie powtarzane przez nauczyciela w codziennych interakcjach stanowią źródło języka używanego do komunikacji w klasie. Początkowo zrozumienie ich jest ułatwione poprzez gesty i kontekst, a także pewną przewidywalność sytuacji w klasie. Stopniowo uczniowie zaczynają sami stosować te zwroty w typowych sytuacjach w klasie.

Good morning class! / Good morning teacher!

Who is absent/away? Who is present?

Are you ready?

Ready, steady, go.

Repeat, please!

All together.

Say it with me!

Now you!

Now, it's your turn.

Whose go is it?

Quiet please! You are too noisy!

Listen to the recording!

Let's listen to a story.

Bring me ... / Give me ...

Stand up, stand in a circle.

Get into pairs. / Get into (your) groups.

Put up your hand to speak.

Open your exercise books and write.

Come to the board.

Look at the board.

I don't understand.

I don't know.

What's ... in English?

Yes, that's right.

No, try again.

Try to guess.

Can I have the scissors, please?

Can you help me?

Come here, please!

Here you are.

Thank you.

Bless you!

I'm sorry.

What a lovely poster/picture!

4.2. Metody i sposoby pracy

4.2.1. Metody

Zalecamy swobodne korzystanie z różnych metod odpowiednich do wieku rozwojowego dzieci.

TPR (Metoda Reagowania Całym Ciałem) jest tym bardziej przydatna, im niższy jest wiek dzieci.

Metoda ta zakłada, że uczniowie okazują zrozumienie poleceń nauczyciela ruchem lub gestem, a nauczyciel wspomaga swoje polecenia językiem ciała. Dzieci zachęcane są do przedstawiania za pomocą pantomimy

znaczenia wyrazów (rzeczowników, przymiotników, czasowników itp.) i do odgadywania na podstawie gestów słów lub zwrotów. Metoda ta służy rozwijaniu sprawności słuchania. Jest ona przydatna w nauczaniu tej grupy wiekowej, ponieważ wykorzystuje ruch w nauce języka.

Metoda audiolingwalna jest bardzo często wykorzystywana w nauczaniu na poziomach początkowych. Szczególnie przydatne jest powtarzanie za wzorem (nauczycielem lub nagraniem), chórem i indywidualnie, wielokrotne powtarzanie (*drills*) wyrażeń, zwrotów, słów i zdań dla wyrobienia nawyków językowych oraz uczenie się na pamięć wierszyków, ćwiczeń rytmicznych (*chants*), piosenek dla usprawnienia płynności, wymowy i intonacji. Jest to metoda służąca rozwijaniu zarówno sprawności słuchania, jak i mówienia. Dzięki temu, że wprowadza ona wspólne recytowanie i śpiewanie, zachęca nawet nieśmiałe dzieci do powtarzania tekstów (tj. słów, wyrażeń, zwrotów itd.).

Metoda komunikacyjna może być wykorzystywana podczas nauki mówienia, zachowania się w sytuacjach dnia codziennego, zdobywania podstawowych informacji w rozmowie, np. poprzez technikę luki informacyjnej (*information gap*). Tego typu ćwiczenia nadają się do pracy w parach i grupach, czyli raczej dla dzieci z klasy II i III.

Gry i piosenki przydatne są szczególnie w nauczaniu najmłodszych dzieci. W okresie beztekstowym jest to główny sposób zapamiętywania języka. Pracując z dziećmi starszymi, wprowadzamy więcej gier. Ćwiczenia językowe w formie gier są dla dzieci atrakcyjne, ponieważ przypominają im lubiane zabawy. Dzieci są wrażliwe i większość z nich lubi śpiewać, dlatego warto wykorzystywać piosenki lub ćwiczenia

rytmiczne (*chants*) do nauczania ustalonych zwrotów i zdań. Trzeba też pamiętać, że niektóre dzieci w III klasie zaczną unikać śpiewania połączonego z „pokazywaniem całym ciałem”.

Opowiadanie historyjek lub czytanie bajek przez nauczyciela wprowadza atmosferę sprzyjającą koncentracji u dzieci i rozwijają sprawność słuchania. Najlepiej usiąść wtedy w kole lub na dywanie. Ułatwia to zmianę pozycji i nawiązuje do sytuacji domowej, a więc znanej. Początkowo bajki służą rozwijaniu sprawności rozumienia tekstu słuchanego, kiedy to nauczyciel czyta lub opowiada bajkę. Z czasem dzieci mogą być zachęcane do udziału w opowiadaniu, streszczaniu, a następnie we wspólnym tworzeniu bajki. W klasie II i III bajki i historyjki służą do rozwijania sprawności czytania (patrz 4.5.2. Podręczniki i materiały dodatkowe).

Drama to kolejna przydatna metoda pracy z dziećmi. Polega ona na odgrywaniu scenek, inscenizacji i improwizacji. Działa na wyobraźnię dzieci i uczy współpracy z innymi, komunikacji i pracy w grupie. Należy jednak zaznaczyć, że nie wszystkie dzieci będą chętne do występowania przed innymi i na pewno nie należy ich do takich wystąpień zmuszać.

W pracy z dziećmi bardzo dobrze sprawdzają się **wizualizacja i ćwiczenia relaksacyjne**. Metoda ta polega na stwarzaniu sytuacji, w których dzieci wyobrażają sobie na przykład inne otoczenie lub siebie w innym miejscu. Nauczyciel opisuje dzieciom po angielsku, gdzie są, jak się czują, a dzieci wyobrażają to sobie. Następnie dzieci opowiadają, co widzą oczami wyobraźni, odpowiadają na pytania lub też biorą udział w scenkach. Tego typu ćwiczenia są okazją do słuchania języka, rozwijają wyobraźnię. Relaksująca atmosfera tego typu ćwiczeń zmniejsza zahamowania w mówieniu.

Zajęcia plastyczne (*art and craft*) stanowią ważny element kształcenia zintegrowanego w I etapie edukacyjnym. Ułatwiają poznawanie języka. Ćwiczenia tego typu wykorzystują naturalną aktywność dzieci i umożliwiają uczenie się przez działanie. Wykonywanie prac plastycznych motywuje uczniów do mówienia o swoich pracach i słuchania, gdy opowiadają inni. Służy to utrwalaniu słownictwa

i zwrotów, a poprzez swoją atrakcyjną formę motywuje do zapamiętywania. Ta metoda pracy umożliwia nauczycielowi indywidualny kontakt z uczniami, a zadaniem nauczyciela jest wykorzystanie tej sytuacji do zachęcania dzieci do używania języka obcego.

W klasie trzeciej możemy wprowadzić już, wykorzystywaną często w klasach starszych, metodę pracy projektowej. **Praca projektowa** składa się zazwyczaj z trzech faz. Faza pierwsza to uzgodnienie z uczniami, jaki temat będą opracowywać i w jakiej formie. Może to być na przykład plakat lub album na temat zwierząt egzotycznych. Druga faza to grupowa lub indywidualna praca nad projektem (często poza klasą, w domu, w bibliotece), zbieranie materiałów i przygotowanie prezentacji. Ostatnia i bardzo ważna faza to przedstawienie projektu całej klasie (np. plakatu) i omówienie go po angielsku. Praca projektowa ma prawie zawsze charakter międzyprzedmiotowy lub

nawet ponadprzedmiotowy. Wymaga szukania informacji z innych dziedzin i przekazania ich w języku angielskim. Jest też doskonałym treningiem samodzielności w uczeniu się (np. korzystanie ze słownika), przez co pomaga rozwijać kompetencje kluczowe (poszukiwania). Niejednokrotnie angażuje też rodziców, którzy pomagają w realizacji np. części plastycznej. Jak już wspominaliśmy (patrz 2.2. Cele szczegółowe), spośród sprawności językowych rozwijamy przede wszystkim sprawność słuchania i mówienia. Czytanie i pisanie pełnią rolę drugorzędną i pomocniczą w poznawaniu słownictwa i podstawowych struktur gramatycznych.

W poznawaniu języka nacisk kładziemy na wzbogacanie słownictwa, natomiast ograniczamy do koniecznego minimum nowe struktury językowe. Nauczyciel tworzy sytuacje komunikacyjne i przeprowadza ćwiczenia, wymagające użycia nowych wyrazów i odpowiednich form gramatycznych. Utrwała ich znajomość dzięki wierszykom i piosenkom.

4.2.2. Sposoby indywidualizacji pracy w grupach zróżnicowanych

Większość grup uczniowskich, zwłaszcza w szkołach publicznych, jest zróżnicowana pod wieloma względami. Istotne jest więc, aby nauczyciel potrafił dostrzec indywidualne cechy uczniów i dobrać odpowiednie metody i sposoby pracy z poszczególnymi uczniami.

Dzieci różnią się na przykład pod względem:

- tempa pracy;
- zdolności koncentracji;
- osłuchania z językiem (okres przedszkolny z dodatkową nauką języka angielskiego);
- stylów poznawczych: dzieci wzrokowe, słuchowe, kinestetyczne, dotykowe (*visual, auditory, kinesthetic, tactile*);
- pomocy i wsparcia ze strony rodziców;
- wieku (6- i 7-latków w klasie I).

Zróżnicowaniu uczniów w grupie powinien odpowiadać zindywidualizowany styl nauczania:

- nauczyciel planuje zadania dwufazowo (część prostsza dla wszystkich, a trudniejsza dla zdolniejszych czy lepiej znających język);
- przygotowuje dwie wersje tego samego ćwiczenia (patrz przykład 1 poniżej);
- nauczyciel przydziela dzieciom różne role i zadania w zależności od ich umiejętności, zainteresowań czy predyspozycji (patrz przykład 2 poniżej);
- szybsi i lepsi uczniowie mogą po skończeniu swojej pracy być zachęcani do pomocy innym uczniom;
- okres cichy może trwać dłużej dla dzieci, które nie są jeszcze gotowe do mówienia.

Przykład 1:

Uczniowie otrzymują zadanie typu *guided writing* i *parallel writing* na dany temat. W ćwiczeniu typu *guided writing* oprócz wzoru dzieci dostają tekst

z niedokończonymi zdaniami i lukami do wypełnienia. Uczniowie lepsi językowo mogą pisać na ten sam temat, ale bez tekstu z lukami, jedynie na podstawie wzoru.

Przykład 2:

Podczas przygotowywania projektu dzieci o wizualnym typie percepcji mogą pisać tekst, dzieci uzdolnione plastycznie chętnie wykonają ilustracje do plakatu, a słuchowcy, zwykle lubiący występować i dużo mówić, zaprezentują projekt klasie.

Przykład 3:

Wszystkie dzieci kolorują część elementów obrazka pod dyktando nauczyciela. Następnie dzieci siedmioletnie dyktują pozostałe elementy, a sześciolatki je kolorują.

Techniki przydatne dla dzieci nadpobudliwych i nieskoncentrowanych to:

- porównywanie obrazków (znajdź różnice);
- ułoż rozsypankę wyrazową.

Techniki przydatne uczniom wzrokowym wykorzystują pomoce wizualne, również pisanie, rysowanie, łączenie, kolorowanie, puzzle.

Słuchowcy oczywiście potrzebują jak najwięcej dźwięku i nudzą ich dłuższe ćwiczenia wzrokowe.

Lubią śpiewać piosenki i odgrywać scenki. Wszelkie wierszyki, bajki i rymowanki aktywizują ich na lekcji.

Uczniom kinestetycznym czy dotykowym (*kinesthetic i tactile*) trzeba umożliwić rozładowanie energii, więc lepiej przynajmniej raz w trakcie lekcji przeprowadzić ćwiczenie typu *alphabet race* – wyścig do tablicy: kto skreśli właściwą literę? Razem ze wzrokowcami chętnie rozwiążą krzyżówkę albo ułożą puzzle. Ze słuchowcami mogą odgrywać scenki i wykonywać ćwiczenia wymagające reagowania całym ciałem.

Sposoby pracy z dziećmi ambitnymi i szybko uczącymi się to:

- wprowadzanie dodatkowego, ponadobowiązkowego słownictwa;
- zadawanie czytania książeczek, które dzieci później opowiadają lub czytają na głos w klasie (od klasy II);
- zadawanie dodatkowych prac pisemnych (raczej od klasy III).

4.3. Formy pracy

Zalecana jest różnorodność form pracy w ramach jednej lekcji, np.:

- praca z całą klasą (*lockstep*): nauczyciel kieruje pracą całej klasy, np. chóralnym powtarzaniem tekstu lub wspólnym śpiewaniem piosenki;
- praca indywidualna – dzieci skupione są na rysowaniu, kolorowaniu, wypełnianiu kart pracy;
- praca z całą klasą (*turn-taking*) – nauczyciel kieruje pracą poszczególnych uczniów na forum całej klasy, np. uczniowie zadają sobie nawzajem pytania, ale pod kontrolą nauczyciela;
- praca w parach;
- praca w grupach.

Powyższe formy pracy są wymienione w takiej kolejności, w jakiej będą stopniowo wprowadzane w kolejnych klasach (np. klasa I – głównie dwie pierwsze formy).

4.4. Techniki nauczania

Niektóre z wymienionych poniżej technik nadają się bardziej do pracy z dziećmi z klasy pierwszej, inne zaś lepiej sprawdzają się w klasie drugiej lub trzeciej. Dlatego też czasami wskazujemy taką specyfikę w nawiasie. Techniki zostały ułożone od najprostszych i stosowanych w klasie pierwszej do bardziej skomplikowanych i używanych w klasach drugiej i trzeciej.

4.4.1. Techniki nauczania słownictwa

- prezentowanie słówek poprzez pomoce wizualne (karty, plansze, plakaty, zdjęcia, przedmioty – ważne, aby były kolorowe i atrakcyjnie wyglądały);
- gromadzenie przez dzieci nowo poznanych słówek w słowniczkach (obrazki wklejane do specjalnego zeszytu);
- częste przepytывanie dzieci z wcześniej poznanych słówek przy pomocy obrazków lub zdjęć (*flashcards*);
- wykorzystywanie znanych słówek w nowych sytuacjach językowych, np. w nowej strukturze, w nowej funkcji;
- wprowadzanie nowego słownictwa przy okazji czytania i omawiania bajki, historyjki;
- rozszerzanie słownictwa z zakresu jednego tematu (patrz diagram w 1.3.1.);
- stosowanie gier pamięciowych typu *chain drill*, np. *went to the market and I bought...* (patrz 5.3.1. Techniki kontroli ustnej oraz scenariusze lekcji w 6.3.).

4.4.2. Techniki nauczania wymowy

- kilkakrotne powtarzanie za nauczycielem jednego słowa;
- powtarzanie zwrotu lub zdania (dla utrwalenia intonacji);
- pokazywanie uczniom wyrazów rymujących się i zachęcanie ich do poszukiwania takich par;
- rozpoznawanie konkretnych dźwięków w wyrazach.

4.4.3. Techniki nauczania gramatyki

- częste powtarzanie stałych wyrażeń i zwrotów językowych (*formulaic chunks*), np. w wierszykach, w ćwiczeniach rytmicznych (*chants*), bajkach;
- stymulowanie obrazkiem, kolorem (np. zaznaczanie części zdania różnymi kolorami);
- układanie rozsypanek w zdania.

4.4.4. Techniki nauczania słuchania

- słuchanie i wykonywanie poleceń nauczyciela (tzw. *listen and do activities*);
- słuchanie nagrań towarzyszących historyjkom obrazkowym lub piosenek i odpowiadanie na pytanie nauczyciela;
- zachęcanie do prób przewidywania treści tekstu słuchanego (*pre-listening prediction*);
- słuchanie w celu zrozumienia ogólnego sensu bajki lub historyjki;
- słuchanie w celu wyszukania szczegółowych informacji.

4.4.5. Techniki nauczania mówienia

- powtarzanie zdań za wzorem (nauczycielem lub nagraniem);
- rozpoznawanie pisemnej formy wyrazu i kojarzenie jej z dźwiękowym odpowiednikiem;

- odczytywanie na głos ról w historyjce obrazkowej;
- czytanie na głos krótkiego tekstu;
- zadawanie pytań innym osobom w grupie;
- samodzielne używanie ustalonych zwrotów i wyrażen w pracy w parach w celu uzyskania prawdziwych informacji, np. *What's your name?*;
- opowiadanie o sobie;
- opisywanie obrazka;
- opowiadanie historyjki na podstawie serii obrazków;
- opowiadanie lub streszczanie bajki czy historyjki.

4.4.6. Techniki nauczania czytania

- odczytywanie na głos pojedynczych wyrazów przez rozpoznawanie pisemnej formy wyrazu i kojarzenie jej z dźwiękowym odpowiednikiem;
 - odczytywanie na głos ról w historyjce obrazkowej;
 - czytanie na głos krótkiego tekstu;
- ciche czytanie ze zrozumieniem i odpowiadanie na pytania do tekstu.

4.4.7. Techniki nauczania pisania

- pisanie po śladzie (klasa I) rozpoczynając od pojedynczych liter;
- zabawy w literowanie słów;
- przepisywanie wyrazów i prostych zdań;
- podpisywanie obrazków pojedynczymi wyrazami;
- wykonywanie zadań z wypełnieniem luk (wpisywanie pojedynczych słów, zwrotów, zdań);
- pisanie krótkich tekstów na podstawie wzoru.

4.4.8. Techniki rozwijania predyspozycji i zdolności poznawczych

Rozwijanie tych predyspozycji jest możliwe dzięki stosowaniu takich technik jak:

- klasyfikowanie obiektów według koloru, kształtu, wielkości, grup semantycznych;
- układania sekwencji: dni tygodnia, miesięcy w roku, pór roku, czynności w ciągu dnia; wielkości: duży, średni, mały; liczb od 1 do 10;
- wyszukiwania kształtów (koło, kwadrat, prostokąt, koło) na rysunku;
- rysowania lustrzanych odbić np. motyla, jabłka, serca;
- dobierania par, np. zwierząt (mam i ich dzieci), wyrazów przeciwstawnych, obrazków (*flashcards*) i wyrazów (*wordcards*);
- znajdowania związków przyczynowo-skutkowych, np. układanie obrazków z historyjki w odpowiedniej kolejności;
- ćwiczenia pamięci, np. gry *Memory* i *Kim's game*; twórczego myślenia, np. rysowanie placu zabaw, w którym poszczególne stanowiska do zabawy są zbudowane z przyborów szkolnych;
- analizy i syntezy, np. analiza: ćwiczenia typu znajdź obiekt, który nie pasuje (*odd-one-out*), synteza: ćwiczenia typu: ułóż układankę z puzzli

4.4.9. Techniki rozwijania umiejętności samodzielnego uczenia się

Za szczególnie ważne uważamy przygotowanie dzieci do samodzielności w nauce języka. Dlatego też już na tym etapie nauki zalecamy wyrabianie nawyków samokształcenia, które będą rozwijane w późniejszych etapach nauki.

Techniki temu sprzyjające to:

- zakładanie i prowadzenie własnych słowniczków (najpierw obrazkowych) i zeszytów ze słówkami;
- wzajemne sprawdzanie ćwiczeń i porównywanie odpowiedzi;
- wzajemne przepytywanie się ze słówek;
- korzystanie ze słowników obrazkowych;
- samodzielne czytanie uproszczonych książeczek, tzw. *readers* (dla dzieci chętnych);
- kąciki doskonalenia umiejętności językowych (*learning centres with self-access materials*);
- planowanie własnej pracy (np. wybór pracy domowej).

4.5. Materiały nauczania

4.5.1. Pomoce naukowe i środki nauczania

Podstawowe pomoce to podręcznik i ćwiczenia oraz odtwarzacz CD i zestaw płyt.

Ponadto przydatne są:

- karty do przedstawiania słownictwa, scenek (*flashcards, storycards*);
- karty z wyrazami (*wordcards*);
- plakaty, plansze, duże ilustracje, mapy do ekspozycji czasowej lub stałej;
- zabawki oraz kukiełki klasowe (*class puppets*);
- materiały autentyczne (opakowania, bilety, broszury, zdjęcia itp.);
- materiały plastyczne (farby, duże kartony, papier kolorowy itp.);
- słowniki obrazkowe do użycia w klasie i słowniki dwujęzyczne (starsze dzieci);
- książeczki w uproszczonej wersji językowej (tzw. *graded readers*);
- DVD z nagraniami bajek, wierszyków i piosenek;
- oprogramowanie do tablic interaktywnych.

Tablice należy używać zgodnie z zasadami wykorzystywania jej w nauczaniu początkowym, zwracając szczególną uwagę na polską kaligrafię oraz rozplanowanie materiału na całej powierzchni. Istotna jest też umiejętność nauczyciela w zakresie rysowania prostych rysunków (tzw. *stick figures*), zwłaszcza w klasie pierwszej w okresie beztekstowym. Przydatnym środkiem nauczania jest tablica interaktywna. Dzięki zastosowaniu komputera nauczyciel może przygotować wiele ćwiczeń w domu i pracować z całą klasą nad wyświetlanym zadaniem, które uczniowie rozwiązują przy tablicy i w ławkach.

4.5.2. Podręczniki i materiały dodatkowe

Podręczniki
New Sparks Plus / Super Sparks
Treetops / Young Treetops
Oxford Explorers
New Happy House
Stardust
Incredible English 2nd edition
Family and Friends

Materiały pomocnicze
Christmas Fun
Fairy Tales Jazz Chants
Grammar Friends 1-3

Holiday Jazz Chants
Jazz Chants for Children
Super Songs

Słowniki obrazkowe

Oxford Children's Picture Dictionary

Bajki i opowiadania dla różnych poziomów językowych

Dolphin Readers

Classic Tales

Oxford Read and Discover

Poradniki metodyczne dla nauczycieli

Oxford Basics for Children

Primary Resource Books for Teachers, w tym:

Storytelling with Children, New Edition

Grammar for Young Learners

Arts and Crafts with Children

Assessing Young Learners

Creating Chants and Songs

Creating Stories with Children

Young Learners

Very Young Learners

Projects with Young Learners

Drama with Children

Writing with Children

The Internet and Young Learners

Games for Children

4.6. Zasady planowania lekcji

Planując lekcje, należy pamiętać o podobnym układzie każdej z nich. Oznacza to, że pewne fazy lekcji powinny być przewidywalne dla uczniów. Daje to dzieciom poczucie bezpieczeństwa.

Z uwagi na krótki czas koncentracji dzieci w tej grupie wiekowej, lekcje powinny składać się z 5- lub 10-minutowych ćwiczeń. Każde z nich powinno też różnić się od poprzedniego i angażować dzieci w inny sposób (różne formy, metody, techniki pracy, przy użyciu różnych środków dydaktycznych – nie tylko podręcznika).

W ten sposób struktura lekcji jest znana uczniom, a w ramach tej struktury wprowadza się różnorodne ćwiczenia, aby utrzymać zainteresowanie dzieci.

W planowaniu lekcji dobrze jest stosować zasadę *stir and settle*, czyli równoważenie ćwiczeń angażujących dzieci na przemian fizycznie i umysłowo.

Ważną rolę na lekcji pełni rozgrzewka językowa (*warm-up*). Jest to okazja do przypomnienia materiału leksykalnego i struktur gramatycznych w różnej formie, np. znanej piosenki lub wierszyka. Jest ona potrzebna ze względu na krótką pamięć cechującą dzieci.

Nowy materiał jest wprowadzany po rozgrzewce, wtedy kiedy dzieci nie są jeszcze zmęczone. Jest on ćwiczony w różnorodny sposób, tak by zintegrować sprawności językowe i zaangażować dzieci w zajęcia plastyczne lub ruchowe.

Dobrze jest zakończyć lekcję refleksją nad tym, czego dzieci się nauczyły. Pytania podsumowujące lekcję to: Czego się nauczyły? Co było trudne i dlaczego? Co im się podobało?

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ I SPOSÓB ICH OCENIANIA

5.1. Poziomy osiągnięć ucznia

Poniższe poziomy osiągnięć uczniów dotyczą klasy III, czyli całego I etapu nauczania. Poziom niektórych umiejętności wybiega poza wymagania zawarte w podstawie (Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, ss. 7-8). Oznaczono je gwiazdką (*). Są to umiejętności, które dla niektórych uczniów będą trudne do osiągnięcia, ale większość dzieci będzie w stanie im sprostać, dlatego warto do nich dążyć. Należy zaznaczyć, że podstawa programowa opisuje jedynie minimum programowe, obowiązujące wszystkich uczniów, poza które nauczyciel może wykraczać, jeśli uzna, że jego uczniowie są do tego przygotowani.

Osiągnięcia uczniów na koniec klasy III

Rozumienie ze sluchu

Uczeń:

- wykonuje polecenia wydawane przez nauczyciela po angielsku;
- reaguje całym ciałem na pojedyncze zwroty i wyrazy;
- rozumie sens bajek i historyjek (przy pomocy obrazków i gestów);
- rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i video);
- rozumie wypowiedzi kolegów w klasie oraz nagrania audio;
- potrafi wyróżnić najważniejsze informacje z tekstu słuchanego.*

Mówienie

Uczeń:

- potrafi powtarzać za nauczycielem lub nagraniem;
- recytuje wiersze, rymowanki, śpiewa piosenki;
- występuje w przedstawieniach teatralnych;
- odpowiada na pytania pojedynczymi słowami lub stałymi zwrotami i wyrażeniami (*formulaic chunks*);
- umie nazwać i krótko opisać np. zwierzęta, ludzi i przedmioty;
- używa wybranych zwrotów i wyrażen do komunikacji w klasie;
- samodzielnie zadaje proste pytania nauczycielowi i kolegom w klasie.

Czytanie

Uczeń:

- czyta pojedyncze wyrazy poprzez kojarzenie formy pisemnej języka z fonetyczną;
- rozumie powtarzane często polecenia pisemne;
- czyta głośno proste zdania znane z interakcji w klasie lub z często powracających tekstów mówionych;
- czyta bardzo prosty, krótki tekst;
- śledzi tekst czytany przez nauczyciela i potrafi wskazać w nim przeczytany wyraz.*

Pisanie

Uczeń:

- przepisuje pojedyncze wyrazy i zdania z tablicy;
- wstawia wyrazy w luki w tekście na podstawie podanego wzoru;
- pisze krótki i prosty tekst według przedstawionego wzoru (*parallel writing*).*

Słownictwo

Uczeń:

- rozpoznaje i rozumie słowa w bajkach i historyjkach, choć nie wszystkich potrafi użyć;
- zna (potrafi wypowiedzieć) podstawowe słownictwo dotyczące własnej osoby, części ciała, ubrań, członków rodziny, zwierząt, owoców, warzyw, kolorów, liczb, zabawek, nazw dni tygodnia, miesięcy, pór roku, sportów, pomieszczeń w domu, wyposażenia mieszkania, przyborów szkolnych, środków transportu, instytucji w mieście, zna także słownictwo określające czynności związane z ruchem oraz czynności wykonywane regularnie;
- umie zapisać słowa i pogrupować je w kategorie semantyczne, zestawić wyrazy przeciwstawne.

Dzieci osiągają sprawności językowe w różnym tempie i niektórzy uczniowie mogą osiągnąć powyższe poziomy na przykład w połowie drugiej klasy. Należy wówczas wykorzystać pozostały czas na doskonalenie wymienionych sprawności. Dzieci takie mogą również pomagać kolegom w klasie w codziennej pracy na lekcji.

5.2. Opis zasad oceniania wewnątrzszkolnego uczniów

Program poleca wprowadzenie oceny opisowej jako kolejnej płaszczyzny integracji w nauczaniu początkowym. Ten typ oceny nie przewiduje wystawiania ocen cząstkowych i oceny końcowej w postaci stopni. Zamiast tego ocena opisowa dostarcza informacji o postępach dziecka w nauce bez porównywania go z innymi dziećmi. Ocena opisowa powinna podkreślać to, co dziecko umie, to, co już osiągnęło oraz jaki wysiłek włożyło w naukę lub wykonaną pracę. Stanowi to istotny czynnik motywujący do dalszej nauki, a także wzmacnia poczucie własnej wartości.

Zaleca się prowadzenie ciągłej oceny uczniów (*continuous assessment*) w postaci notatek o pracy dziecka na lekcji oraz zbierania przykładowych prac dzieci. Odnotowywanie indywidualnych osiągnięć dzieci (*record of achievement*) (przykład 1 i 2 poniżej) można prowadzić na tzw. kartach osiągnięć uczniów.

Na kolejnej stronie umieszczamy propozycję karty osiągnięć dla ucznia kończącego klasę III (na koniec I etapu edukacyjnego).

Ocena opisowa jest ważnym źródłem informacji dla rodziców. Dobrze jest dzielić się z rodzicami uwagami na temat postępów i zachowania dziecka. Pomocne w tym będą karty osiągnięć ucznia, w których zastosowano ocenę opisową. Program podkreśla wagę oceny nieformalnej, czyli obserwacji i notowania postępów poszczególnych dzieci. Ocena formalna (testy oceniane punktowo czy procentowo) traktowana jest marginalnie i jest stosowana w celach diagnostycznych, a nie po to, by różnicować dzieci między sobą. Pragniemy w ten sposób zapobiec tworzeniu się atmosfery współzawodnictwa, zachęcić do współpracy w grupie i wspólnego uczenia się.

KARTA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ*

W odpowiedniej kolumnie po prawej stronie tabeli należy zaznaczyć (√) poziom osiągnięć ucznia.

IMIĘ I NAZWISKO UCZNIĄ.....			
Klasa III	data		
Zakres osiągnięć			
	całkowity	częściowy	minimalny
Słuchanie			
uwagaie słuca wypowiedzi innych uczniów i nauczyciela			
rozumie polecenia nauczyciela i reaguje na nie niewerbalnie			
rozróżnia dźwięki także w wyrazach o podobnym brzmieniu			
rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień			
rozumie sens historyjek i bajek			
rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych			
potrafi wyróżnić proste informacje z tekstu słuchanego*			
Mówienie			
potrafi powtórzyć za nauczycielem, nagraniem			
reaguje werbalnie na polecenia nauczyciela			
wypowiada się zdaniami*			
posługuje się słownictwem poznany na lekcjach			
recytuje wiersze, rymowanki, śpiewa piosenki			
występuje w przedstawieniach teatralnych			
udziela odpowiedzi na pytania			
samodzielnie zadaje pytania			
Czytanie			
czyta pojedynczymi wyrazami			
czyta zdaniami			
czyta głośno ze zrozumieniem*			
czyta cicho ze zrozumieniem*			
czyta z podziałem na role			
czyta dodatkowe książeczki			
Pisanie			
przepisuje poprawnie wyrazy i zdania			
pisze poprawnie ze słuca proste zdania*			
pisze poprawnie z pamięci proste zdania*			
potrafi napisać krótki tekst według wzoru*			
Słownictwo			
rozpoznaje znaczenie słów, gdy je usłyszy			
rozpoznaje znaczenie wyrazów, gdy je zobaczy napisane			
potrafi nazwać przedmioty, zwierzęta, których nazwy były wprowadzane i utrwalane na lekcjach			
potrafi korzystać ze słowników obrazkowych			
Rozwój emocjonalno-społeczny			
posiada umiejętność pracy w zespole			
chętnie pomaga innym			
łatwo komunikuje się z rówieśnikami			
jest pracowity/a i obowiązkowy/a			
potrafi sam/a ocenić swoją pracę			
chętnie bierze udział w lekcji			
uwaga na lekcji			

Umiejętności zaznaczone * wybiegają poza podstawę programową.

5.3. Przykładowe techniki sprawdzania postępów w nauce

Jak już wspominaliśmy (patrz 5.2.), w nauczaniu dzieci kładziemy nacisk na ocenę nieformalną. Jest ona szczególnie istotna, ponieważ ocena dzieci polega głównie na obserwacji i notowaniu postępów. Formalne testy stosujemy rzadko i tylko w funkcji pomocniczej. Poniższe przykłady mogą być wykorzystane jako formy kontroli nieformalnej, jak również jako formalny test, chociaż testów w tej grupie wiekowej nie zalecamy.

Podane poniżej przykłady technik kontroli ustnej i pisemnej są jednocześnie technikami wykorzystywanymi do rozwijania sprawności językowych. Dzieje się tak nie przez przypadek, ale dlatego, że cały czas mówimy głównie o ocenie nieformalnej, kiedy to dzieci nie zdają sobie sprawy z tego, że są oceniane.

5.3.1. Techniki kontroli ustnej

Pomimo tego, iż poniżej omawiamy techniki kontroli ustnej, należy zauważyć, że przy okazji są sprawdzane różne sprawności. Tak więc oprócz mówienia dzieci muszą również rozumieć polecenia nauczyciela i wypowiedzi swoich kolegów. Często wymagane jest zapisanie lub przeczytanie krótkiej informacji.

Odpowiedź na bodziec rysunkowy (np. *flashcards*)

- Nauczyciel pyta: *Is it...?*, wskazując na przedmiot, a uczeń odpowiada jedynie: *Yes, it is.* lub *No, it isn't.* Uczeń rozpoznaje słowo angielskie i udziela odpowiedzi.
- Nauczyciel pyta: *What's this?*, wskazując na jedną rzecz na większym obrazku, na tablicy lub plakacie albo pokazując kartę obrazkową przedstawiającą ten przedmiot. Uczeń przywołuje z pamięci słowo i wypowiada je.

Dialogi w parach pod kontrolą nauczyciela

Nauczyciel wyznacza uczniom zadanie ustne, które wykonują w parach, a sam przysłuchuje się kolejnym parom uczniów. Możemy w ten sposób sprawdzać umiejętność zadawania pytań i udzielania odpowiedzi, rozumienie pytań i gotowość uczniów do interakcji w języku angielskim.

Przykład 1: Ankieta/wywiad

Uczniowie otrzymują kartki z rubrykami, w które mają wpisać zdobyte w rozmowie informacje.

name	Marysia	Ola
age		
telephone		
pets		
favourite colour		
favourite		
favourite food		

Przykład 2: Gra

Uczniowie w parach lub małych grupkach dostają zestaw kart przedstawiających słowa, które niedawno poznali. Karty leżą na środku ławki (awersem do dołu), dzieci na zmianę biorą karty i pozwalają reszcie lub drugiej osobie zgadywać (*Is it a pen? Is it a rubber?* itd.). Osoba, która odgadnie, zdobywa kartę.

Odgrywanie dialogów lub scenek

Nauczyciel daje uczniom czas na przygotowanie lub nauczenie się dialogu w parze i albo odczytanie go przed klasą, albo odegranie w formie scenki. Daje to możliwość sprawdzenia wymowy oraz umiejętności płynnego odtwarzania zdań.

Zabawy pamięciowe

Przykład: Sprawdzanie zapamiętanego słownictwa
Uczniowie kolejno próbują podać z pamięci jak najwięcej nazw rzeczy lub przedmiotów: *I like tea and juice and cola and milk and lemonade and...*

5.3.2. Techniki kontroli pisemnej

Podczas sprawdzania postępów uczniów w formie pisemnej kontrolujemy jednocześnie sprawność słuchania i czytania.

Przykłady technik:

- przyporządkowywanie usłyszanych słów do obrazków, np. *Number 1 is a dog*; jest to dyktando obrazkowe – sprawdza rozumienie ze słuchu, podobnie jak kolorowanie poszczególnych przedmiotów na rysunku składającym się z wielu elementów;
- słuchanie i zakreślanie rysunku przedstawiającego słowo, które jest wymawiane (jedno z czterech);
- słuchanie i pisanie liczby, która jest wymawiana (dyktando liczbowe);
- słuchanie i kolorowanie zgodnie z usłyszonym opisem;
- słuchanie i określanie, które zdania są prawdziwe, a które – nie (*true-false*);
- łączenie wyrazów z obrazkami, które je przedstawiają (*matching*);
- słuchanie i wypełnianie tabeli usłyszonymi informacjami;
- słuchanie i zapisywanie kolejności, w której są przytaczane opisy obrazków w historyjce;
- wybieranie odpowiednich słów w celu uzupełnienia luk w tekście (*guided writing*);

- rozwiązywanie krzyżówek;
- grupowanie wyrazów według kategorii;
- podpisywanie rysunków;
- uzupełnianie i przekształcanie zdań;
- poprawianie błędów w zdaniach;
- układanie rozsypanek w wyrazy lub zdania;
- pisanie paru zdań o sobie (*free writing*).

5.4. Wdrażanie do samooceny

Umiejętność samooceny jest jedną ze strategii efektywnego uczenia się i krokiem w kierunku samodzielności w nauce. Jest też formą odpowiedzialności za własną naukę, do czego dzieci mogą być wdrażane już na pierwszym etapie edukacyjnym.

Zachęcanie do samooceny rozpoczynamy jak najwcześniej i początkowo w bardzo prosty sposób. Pod koniec każdej lekcji lub co kilka lekcji pytamy dzieci, czego się ostatnio nauczyły, co potrafią po angielsku powiedzieć, czy zadanie było trudne czy łatwe i dlaczego. Można się też z dziećmi zastanowić nad innymi sposobami rozwiązania danego zadania. Rozmowa taka może być prowadzona po polsku. Następnym krokiem ku samoocenie jest refleksja nad tym, czy dzieci się starały, czy uważają, że włożyły w wykonanie zadania dużo wysiłku. Dobrze jest zadać im pytanie, czy uważają, że mogły bardziej przyłożyć się do nauki i bardziej się starać.

Bardziej zaawansowana forma samooceny i kolejny etap to samodzielne sprawdzanie swojego testu. Dzieci mogą napisać pracę kontrolną po zakończeniu rozdziału lub tematu i po napisaniu takiej pracy same ją ocenić, zwracając uwagę na zagadnienia, których jeszcze dobrze nie opanowały. Możemy zachęcić uczniów, aby ocenili swoje postępy w nauce w formie rysunku lub symbolu (np. gwiazdki, słoneczka czy uśmiechniętej/zmartwionej buzi).

Wiele przykładów samooceny możemy znaleźć w nowoczesnych podręcznikach dla dzieci. Proponują one ćwiczenia lub wręcz karty samooceny do wypełniania przez uczniów.

Europejskie Portfolio Językowe

Jednym ze sposobów wdrażania uczniów do samooceny i refleksji nad językiem oraz rozwojem własnym umiejętności językowych jest praca z *Europejskim Portfolio Językowym*. Dla grupy wiekowej klas 1-3 najlepiej dostosowane jest *Europejskie Portfolio Językowe dla dzieci od 6 do 10 lat*. Składa się z 3 części. W sekcji *Moja Biografia Językowa* dzieci systematycznie opisują swoje doświadczenia językowe i kulturowe związane z podróżami i spotkaniami z przedstawicielami innych kultur i osobami mówiącymi różnymi językami. W kolejnej części, *Moje Dossier*, dzieci zbierają wybrane prace, dyplomy i świadectwa dokumentujące postępy w nauce. W trzeciej części, *Mój Paszport Językowy*, dzieci podsumowują swoje doświadczenia związane z językami obcymi i oceniają swoją wiedzę językową w odniesieniu do Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

6. WARIANTY PRACY Z PROGRAMEM

6.1. Zasady modyfikowania programu w zależności od warunków pracy

Aby rozszerzyć materiał do 5 spotkań 30-minutowych, można:

- stosować więcej powtórzeń;
- wprowadzać więcej prac plastycznych;
- wzbogacać słownictwo w ramach omawianych grup leksykalnych;
- wprowadzać dodatkowe piosenki i wierszyki;
- czytać i omawiać bajki lub historie związane z zakresem tematycznym;
- wprowadzić wspólne pisanie i wykonywanie książeczek;
- w klasie trzeciej wprowadzić prostą pracę projektową;
- dodatkowo uatrakcyjnić zajęcia korespondowaniem z rówieśnikami za granicą, niekoniecznie w Wielkiej Brytanii.

Aby dostosować metody pracy do grup, w których są dzieci 7-letnie i 6-letnie, można:

- różnicować zadania wymagające pisania i czytania, tak aby dzieci młodsze nie musiały ich wykonywać, zamiast tego mogą więcej kolorować, rysować i pisać po śladzie;
- podczas ćwiczeń na mówienie polegających na komunikacji angażować dzieci, tak aby dzieci starsze miały bardziej wymagające role, np. zadawanie pytań;
- wprowadzać więcej ćwiczeń ruchowych podczas lekcji.

Poniżej przedstawiono trzy przykłady modyfikacji programu w zależności od potrzeb nauczyciela i specyfiki klasy i uczniów.

6.2. Prezentacja przykładowych sposobów modyfikacji lekcji

Pierwszy przykład to ilustracja tego, jak tę samą lekcję można przeprowadzić na trzy sposoby ze względu na wiek uczniów (patrz: lekcje 1a, 1b i 1c poniżej). Lekcja 1a zaplanowana jest dla klasy pierwszej, w której uczniowie mają 7 lat. Cechą wyróżniającą tę lekcję jest wprowadzenie formy pisemnej nazw kolorów. Jest ona ćwiczona w grze *Memory*. W lekcji 1b, przeznaczonej również dla 7-latków, nie jest wprowadzana forma pisemna, a uczniowie biorą udział w ćwiczeniu plastycznym polegającym na mieszanii kolorów. Jest to przykład lekcji, w której mogą też uczestniczyć 6-latki.

Lekcja 1c przeznaczona jest dla grupy 6-latków. Tutaj nazwy kolorów są prezentowane w formie ustnej i ćwiczone w zadaniach wymagających aktywności ruchowej uczniów.

Drugi przykład modyfikacji to pokazanie możliwości podzielenie dwóch lekcji w tygodniu na dwie części, dzięki czemu nauczyciel uzyskuje 4 lekcje 20-25 minutowe, które może łatwiej i częściej wpleść w program zajęć. Jest to wygodne i elastyczne rozwiązanie dla nauczyciela kształcenia zintegrowanego (patrz lekcje 2a i 2b poniżej).

Trzecim przykładem modyfikacji programu jest propozycja przybliżenia sposobu integracji nauki języka z programem ogólnym (patrz lekcje 3a i 3b poniżej). Sposób ten może być wykorzystywany zarówno przez nauczyciela języka, jak również przez nauczyciela-wychowawcę.

SCENARIUSZE LEKCJI

Klasa I

PRZYKŁAD 1 (wykorzystanie tematu „Łąka”)

Lekcja 1a

Czas trwania: 45 minut

Klasa: pierwsza, złożona z siedmiolatków

Materiały: karty z kolorami: *red, yellow, orange, blue, green, pink, purple*, karty z liczbami od 1 do 6, karty z wyrazami: *red, yellow, orange, blue, green, pink, purple*

Cele:

- prezentacja i ćwiczenie nazw kolorów w formie ustnej i pisemnej;
- nauka piosenki na temat kolorów²;
- powtórzenie liczebników od 1 do 6;
- rozwijanie sprawności mówienia i czytania.

Wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej:

- **język obcy:** dzieci nazywają kolory (PP 2.5 „uczeń nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je”)
- **edukacja matematyczna:** dzieci nazywają liczebniki (PP 7.2 „uczeń liczy od danej liczby po 1”)
- **język obcy:** dzieci reagują na proste pytania (*What number is it?*) i polecenia (*Open your eyes, close your eyes, Look, ...*) (PP 2.2 „uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia nauczyciela”; 2.5 „uczeń zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów”)
- **język obcy / edukacja muzyczna:** dzieci śpiewają piosenkę (PP 2.5 „uczeń śpiewa piosenki”; 3.1a „uczeń śpiewa proste melodie, piosenki z repertuaru dziecięcego”)
- **język obcy / edukacja społeczna:** dzieci współpracują ze sobą w zabawie (PP 2.8 „uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki”; 5.4 „uczeń współpracuje z innymi w zabawie”)

Rozgrzewka językowa

Nauczyciel pokazuje karty z liczebnikami i pyta: *What number is it?* Uczniowie nazywają chóralnie liczebniki pokazywane przez nauczyciela. Nauczyciel umieszcza na tablicy po kolei wycięte z kartonu kwiaty w kolorze czerwonym, żółtym, pomarańczowym, niebieskim, zielonym, różowym, fioletowym i prosi uczniów o chóralne przeliczenie ich.

Prezentacja

Nauczyciel podnosi kartę z kolorem czerwonym i mówi: *It's red.* Zachęca uczniów do powtórzenia zdania, mówiąc: *Repeat. It's red.* Umieszcza kartę z kolorem na tablicy. Następnie prezentuje w ten sam sposób pozostałe nazwy kolorów: *yellow, pink, green, purple, orange* i *blue*. Nauczyciel mówi *Show me red* i pokazuje kredkę lub pisak w tym kolorze. Ćwiczy rozpoznawanie formy ustnej nazw kolorów, prosząc uczniów o pokazywanie kredki lub flamastra w kolorze, którego nazwę podaje. Potem prosi uczniów: *Close your eyes!* i zabiera z tablicy jedną z kart przedstawiających kolory. Następnie mówi: *Open your eyes! What's missing?* Uczniowie nazywają brakujący kolor. Nauczyciel kontynuuje ćwiczenie w ten sam sposób aż do momentu, kiedy z tablicy znikną wszystkie karty z kolorami, a uczniowie nazywają cały szereg kolorów z pamięci.

Nauczyciel prosi jednego z uczniów do tablicy i mówi: *Come here!* Umieszcza pierwszą kartę z kolorem z powrotem na tablicy i prosi dziecko, by przyczepiło pozostałe karty z kolorami. Nauczyciel wskazuje kolejne kolory i zachęca uczniów, by je nazywali chórem. Następnie prosi o to samo ucznia przy tablicy.

Piosenka

Nauczyciel śpiewa piosenkę i jednocześnie wskazuje odpowiednie karty z kolorami na tablicy:

Red and yellow and pink and green,

purple and orange and blue.

I can sing a rainbow,

sing a rainbow,

sing a rainbow, too.

Nauczyciel śpiewa piosenkę po raz drugi i zachęca uczniów, aby włączyli się do śpiewania, nazywając kolory w takiej kolejności, w jakiej są umieszczone karty na tablicy. Potem powtarza z uczniami piosenkę linijka po linijce, by wreszcie zaśpiewać ją wraz z całą klasą.

Prezentacja

Nauczyciel podnosi kartę z wyrazem i odczytuje go: *Red*. Prosi uczniów: *Read after me. Red*. Uczniowie odczytują

² *Super Songs*, Oxford University Press

chóralnie nazwę koloru. Następnie umieszcza kartę z nazwą koloru pod odpowiednią kartą z kolorem. Postępuje w ten sam sposób z pozostałymi nazwami kolorów. Potem zdejmuje karty z kolorami i z wyrazami z tablicy, a następnie rozdaje je uczniom w klasie. Nauczyciel mówi: *Match the colours and the words!* Uczniowie łączą na tablicy w pary karty z kolorami i karty z wyrazami. Nauczyciel wskazuje na karty i prosi uczniów o chóralne odczytanie wyrazów.

Gra Memory

Nauczyciel odwraca karty z kolorami i karty z wyrazami na tablicy obrazkiem do dołu. Rozmieszcza je na tablicy w ten sposób, by utworzyły planszę 3 x 4. Pisze u góry nad każdą kolumną liczby od 1 do 4, a pionowo po lewej stronie prze każdym rzędzie litery alfabetu od A do C.

Następnie podaje przykład, mówiąc np.: *A3 and C4*. Odwraca te karty, które znajdują się na tych polach. Jeśli stanowią parę (przedstawiają kolor i jego nazwę), odczytuje je i odkłada. Jeśli przedstawiają dwa różne kolory, umieszcza je ponownie na tablicy tam, gdzie były.

Nauczyciel dzieli klasę na dwie drużyny. Uczniowie z każdej z drużyn na zmianę podają położenie kart, a nauczyciel odwraca je, aby mogli sprawdzić, czy stanowią parę. Jeśli drużyna odkryje parę kart, uzyskuje punkt.

Zakończenie lekcji

Nauczyciel prosi uczniów o wspólne odśpiewanie piosenki.

Zadanie domowe

Nauczyciel prosi uczniów o wycięcie z gazet oraz czasopism zdjęć i obrazków przedstawiających rzeczy w kolorach poznanych na lekcji.

Lekcja 1b

Czas trwania: 45 minut

Klasa: pierwsza, złożona z siedmiolatków oraz sześciolatków

Materiały: kwiaty z kartonu w kolorze czerwonym, żółtym, pomarańczowym, niebieskim, zielonym, różowym, fioletowym, karty z liczbami od 1 do 6, farby w kolorze czerwonym, żółtym i niebieskim.

Cele:

- prezentacja i ćwiczenie nazw kolorów w formie ustnej;
- nauka piosenki na temat kolorów;
- powtórzenie liczebników od 1 do 6;
- rozwijanie sprawności mówienia.

Wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej:

- **edukacja plastyczna:** dzieci posługują się takimi środkami wyrazu jak barwa, poznają kolory podstawowe i pochodne
- **język obcy:** dzieci nazywają kolory (PP 2.5 „uczeń nazywa objekty z otoczenia i opisuje je”)
- **edukacja matematyczna:** dzieci nazywają liczebniki (PP 7.2 „uczeń liczy od danej liczby po 1”)
- **język obcy:** dzieci reagują na proste pytania (*What number is it?*) i polecenia (*Open your eyes, close your eyes, Look, ...*) (PP 2.2 „uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia nauczyciela”; 2.5 „uczeń zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów”)
- **język obcy / edukacja muzyczna:** dzieci śpiewają piosenkę (PP 2.5 „uczeń śpiewa piosenki”; 3.1a „uczeń śpiewa proste melodie, piosenki z repertuaru dziecięcego”)
- **język obcy / edukacja społeczna:** dzieci współpracują ze sobą w zabawie (PP 2.8 „uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki”; 5.4 „uczeń współpracuje z innymi w zabawie”)
- **edukacja plastyczna:** dzieci poznają kolory podstawowe i pochodne (PP 4.2b „uczeń posługuje się takimi środkami wyrazu jak barwa”)

Rozgrzewka językowa

Nauczyciel pokazuje karty z liczebnikami i pyta: *What number is it?* Uczniowie nazywają chóralnie liczebniki pokazywane przez nauczyciela. Nauczyciel umieszcza na tablicy po kolei kwiaty wycięte z kartonu w kolorze czerwonym, żółtym, pomarańczowym, niebieskim, zielonym, różowym, fioletowym i prosi uczniów o chóralne przeliczenie ich.

Prezentacja

Nauczyciel podnosi kwiat z kartonu w kolorze czerwonym i mówi: *It's red.* Zachęca uczniów do powtórzenia za nim, mówiąc: *Repeat. It's red.* Umieszcza kwiat z czerwonego kartonu na tablicy. Prezentuje w ten sam sposób pozostałe nazwy kolorów: *yellow, pink, green, purple, orange* oraz *blue*. Następnie mówi: *Show me red* i pokazuje kredkę lub pisak w tym kolorze. Ćwiczy rozpoznawanie formy ustnej kolorów, prosząc uczniów o pokazanie kredki lub flamastra w kolorze, który podaje. Nauczyciel prosi uczniów: *Close your eyes!* i zabiera jeden z kwiatów ilustrujących kolory z tablicy i mówi: *Open your eyes! What's missing?* Uczniowie nazywają brakujący kolor. Nauczyciel kontynuuje ćwiczenie w ten sam sposób aż do momentu, kiedy wszystkie kwiaty z kolorami są usunięte z tablicy i uczniowie nazywają cały szereg kolorów z pamięci. Następnie prosi jednego z uczniów do tablicy i mówi: *Come here!* Umieszcza pierwszy kwiat z kolorem z powrotem na tablicy i prosi ucznia o wykonanie tej czynności z pozostałymi kolorami. Nauczyciel pokazuje po kolei kolorowe kwiaty i zachęca uczniów do chóralnego nazwania ich barw. Następnie nauczyciel prosi ucznia przy tablicy o nazywanie po kolei barw.

Piosenka

Nauczyciel śpiewa piosenkę i pokazuje gestem kwiaty w odpowiednich kolorach na tablicy:

Red and yellow and pink and green, purple and orange and blue.

I can sing a rainbow, sing a rainbow, sing a rainbow, too.

Nauczyciel śpiewa piosenkę po raz drugi i zachęca uczniów, aby włączyli się do śpiewania poprzez nazywanie kolorów według kolejności kwiatów na tablicy. Powtarza z uczniami piosenkę linijka po linijce i następnie prosi uczniów o wspólne odśpiewanie jej.

Ćwiczenie plastyczne

Nauczyciel przygotowuje farby w kolorach: czerwonym, żółtym i niebieskim. Mówi: *Look, red, yellow, blue!* Następnie miesza kolor czerwony z żółtym i mówi: *Red and yellow is orange.* Potem miesza kolor żółty z niebieskim i mówi: *Yellow and blue is...* Uczniowie dopowiadają: *Green!* Na koniec nauczyciel miesza kolor czerwony z niebieskim i wskazując na kolory zachęca uczniów, aby sami powiedzieli: *Red and blue is purple!* Nauczyciel umieszcza kwiaty w trzech kolorach na tablicy i pisze pomiędzy nimi znaki dodawania i równości [red flower] + [yellow flower] = [orange flower]. Wskazuje na kwiaty i zachęca uczniów, by powiedzieli: *Red and yellow is orange.*

Następnie prosi uczniów o ułożenie na tablicy pozostałych dwóch równań z kolorami przedstawionych na kwiatach z kartonu i nazwanie ich.

Gra

Nauczyciel przyczepia do tablicy kwiaty w poznanych kolorach, odwracając je tak, aby nie było widać koloru. Nad kwiatami pisze liczby od 1 do 6. Następnie dzieli uczniów na grupy (rzędy, w których siedzą). Kolejni uczniowie z każdej grupy podają numer i zgadują ukryty kolor, mówiąc np.: *Number 1 is green*. Nauczyciel odkrywa wskazaną kartę i jeśli kolor się zgadza, zapisuje punkt dla grupy. Wygrywa grupa, która zbierze najwięcej punktów.

Zakończenie lekcji

Nauczyciel prosi uczniów o wspólne odśpiewanie piosenki.

Zadanie domowe

Nauczyciel prosi uczniów o wycięcie z gazet oraz czasopism zdjęć i obrazków przedstawiających rzeczy w kolorach poznanych na lekcji.

Lekcja 1c

Czas trwania: 45 minut

Klasa: pierwsza, złożona z sześciolatków

Materiały: kwiaty z kartonu w kolorach kolorze czerwonym, żółtym, pomarańczowym, niebieskim, zielonym, różowym, fioletowym, po 20 małych kwiatków wyciętych z kartonu w siedmiu poznanych kolorach, karty z liczbami od 1 do 6.

Cele:

- prezentacja i ćwiczenie nazw kolorów w formie ustnej;
- nauka piosenki na temat kolorów;
- powtórzenie liczebników od 1 do 6;
- rozwijanie sprawności mówienia.

Wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej:

- **język obcy:** dzieci nazywają kolory (PP 2.5 „uczeń nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je”)
- **edukacja matematyczna:** dzieci nazywają liczebniki (PP 7.2 „uczeń liczy od danej liczby po 1”)
- **język obcy:** dzieci reagują na proste pytania (*What number is it?*) i polecenia (*Open your eyes, close your eyes, Look, ...*) (PP 2.2 „uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia nauczyciela”; 2.5 „uczeń zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów”)
- **język obcy / edukacja muzyczna:** dzieci śpiewają piosenkę (PP 2.5 „uczeń śpiewa piosenki”; 3.1a „uczeń śpiewa proste melodie, piosenki z repertuaru dziecięcego”)
- **język obcy / edukacja społeczna:** dzieci współpracują ze sobą w zabawie (PP 2.8 „uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki”; 5.4 „uczeń współpracuje z innymi w zabawie”)

Rozgrzewka językowa

Nauczyciel pokazuje karty z liczebnikami i pyta: *What number is it?* Uczniowie nazywają chóralnie liczebniki pokazywane przez nauczyciela. Nauczyciel pokazuje kwiat wycięty z kartonu i mówi: *It's a flower.* Następnie umieszcza na tablicy po kolei kwiaty wycięte z kartonu w kolorach: *red, yellow, pink, purple, orange and blue* i prosi uczniów o chóralne przeliczenie ich. Potem zdejmuje jeden kwiat po drugim i uczniowie odliczają od 6 do 1.

Prezentacja

Nauczyciel podnosi kwiat w kolorze czerwonym i mówi: *It's red.* Zachęca uczniów do powtórzenia za nim, mówiąc: *Repeat. It's red.* Potem umieszcza kwiat na tablicy. Prezentuje w ten sam sposób pozostałe nazwy kolorów: *yellow, pink, green, purple, orange and blue.*

Nauczyciel rozkłada na podłodze małe kwiatki wycięte z kartonu w siedmiu poznanych kolorach. Kwiatków jest po 20 w każdym kolorze. Nauczyciel mówi: *Collect red flowers!* i pokazuje gestem zbieranie czerwonych kwiatków z podłogi. Nauczyciel prosi uczniów: *Collect yellow flowers!* Uczniowie zbierają żółte kwiatki z podłogi. Nauczyciel przelicza kwiatki zebrane przez poszczególnych uczniów.

Nauczyciel prosi uczniów *Close your eyes!* i zabiera jeden kwiatów przedstawiających kolor z tablicy. Mówi: *Open your eyes! What's missing?* Uczniowie nazywają brakujący kolor. Nauczyciel kontynuuje ćwiczenie w ten sam sposób aż do momentu, kiedy wszystkie kwiaty z kolorami są usunięte z tablicy, a uczniowie nazywają cały szereg kolorów z pamięci.

Nauczyciel prosi jednego z uczniów do tablicy i mówi: *Come here!* Umieszcza pierwszy kwiat z powrotem na tablicy i prosi ucznia o zrobienie tego samego z pozostałymi kwiatami. Nauczyciel pokazuje po kolei kwiaty i zachęca uczniów do chóralnego nazwania ich barw. Następnie prosi ucznia przy tablicy o nazwanie po kolei kolorów kwiatów.

Praca indywidualna

Nauczyciel przyczepia do tablicy sześć kwiatków w jednym kolorze, otacza je pętlą i zapisuje liczbę 6. Mówi: *(Six) (red) flowers.* Następnie prosi uczniów o przyklejenie zebranych kwiatków na kartki papieru, otoczenie kwiatków w jednym kolorze pętlą oraz zapisanie liczby oznaczając w ten sposób, ile kwiatków uczeń zebrał w danym kolorze. Potem zachęca poszczególnych uczniów, aby powiedzieli o swoim rysunku: *(Four) (yellow) flowers.*

Piosenka

Nauczyciel śpiewa piosenkę i pokazuje gestem kolejne nazwy kolorów na kwiatkach na tablicy:

Red and yellow and pink and green, purple and orange and blue.

I can sing a rainbow, sing a rainbow, sing a rainbow, too.

Nauczyciel śpiewa piosenkę po raz drugi i zachęca uczniów, aby włączyli się do śpiewania poprzez nazywanie kolorów według kolejności kwiatów na tablicy. Powtarza z uczniami piosenkę linijka po linijce i następnie prosi uczniów o wspólne odśpiewanie jej.

Potem przydziela uczniom po jednym kwiatku w kolorze, który występuje w piosence. Uczniowie śpiewają tę nazwę

koloru w piosence, w jakim jest ich kwiatek. Wszyscy śpiewają chóralnie ostatnią linijkę tekstu.

Zabawa *Can we cross the river Mr Crocodile?*

Nauczyciel wyznacza na podłodze linię rzeki. Uczniowie stają po jednej stronie rzeki, a nauczyciel po drugiej, w pewnej odległości od siebie. Uczniowie pytają: *Can we cross the river, Mr Crocodile?* Nauczyciel odpowiada: *Only if you have something (red)!* Uczniowie, którzy mają coś czerwonego na sobie, mogą przebiec rzekę. Nauczyciel kontynuuje zabawę, podając różne nazwy kolorów.

Zakończenie lekcji

Nauczyciel prosi uczniów o wspólne odśpiewanie piosenki.

Zadanie domowe

Uczniowie mają wyciąć z gazet oraz czasopism zdjęcia i obrazki przedstawiające rzeczy w poznanych kolorach.

SCENARIUSZE LEKCJI

klasa II

PRZYKŁAD 2 (wykorzystanie tematu „Łąka”)

Lekcja 2a

Czas trwania: 45 minut (z możliwym podziałem na dwie 20 minutowe jednostki lekcyjne)

Klasa: druga

Materiały: karty z obrazkami (*flashcards*) przedstawiającymi: *ladybird, grasshopper, honey bee, butterfly, spider, beetle*

Cele:

- prezentacja i ćwiczenie nazw zwierząt żyjących na łące;
- nauka wierszyka na temat zwierząt;
- rozwijanie umiejętności słuchania ze zrozumieniem.

Wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej:

- **język obcy:** dzieci nazywają zwierzęta (PP 2.5 „uczeń nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je”)
- **język obcy:** dzieci reagują na proste pytania (*What's this? Is it a...?*) i polecenia (*Open your eyes, close your eyes, Look, ...*) (PP 2.2 „uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia nauczyciela”; 2.5 „uczeń zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów”)
- **język obcy / edukacja muzyczna:** dzieci powtarzają wierszyk (PP 2.5 „uczeń recytuje wiersze”; 3.1a „uczeń wykonuje śpiewanki i rymowanki”)
- **język obcy / edukacja społeczna:** dzieci współpracują ze sobą w zabawie (PP 2.8 „uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki”; 5.4 „uczeń współpracuje z innymi w zabawie”)

Rozgrzewka językowa

Nauczyciel pokazuje karty z obrazkami zwierząt i pyta: *What's this?* i prosi uczniów o nazwanie ich.

Prezentacja

Nauczyciel tłumaczy uczniom, że w tym rozdziale poznają nowe nazwy zwierząt.

Podnosi kartę z obrazkiem (*flashcard*) przedstawiającym biedronkę i mówi: *It's a ladybird*. Zachęca uczniów do powtórzenia, mówiąc: *Repeat. It's a ladybird*. Następnie umieszcza kartę z obrazkiem na tablicy. Prezentuje w ten sam sposób pozostałe karty z obrazkami przedstawiającymi konika polnego, motyla, żuka, pszczołę i pająka. Potem wskazuje na kartę przedstawiającą np. konika polnego i pyta: *Is it a grasshopper?* Uczniowie odpowiadają: *Yes, it is*. Następnie wskazuje na kartę z gąsienicą i pyta: *Is it a honey bee?* Uczniowie odpowiadają: *No, it isn't*.

Nauczyciel wskazuje kolejne karty i pyta: *What's this?* Uczniowie odpowiadają: *It's a (spider)*. Nauczyciel powtarza ćwiczenie, pokazując karty w przypadkowej kolejności.

Nauczyciel imituje gestami każde ze zwierząt i nazywa je. Zachęca uczniów, aby naśladowali gesty i powtarzali za nim: *It's a (beetle)*. Ćwiczy z uczniami w ten sam sposób wszystkie nazwy zwierząt.

Potem pokazuje kartę z obrazkiem, a zadaniem uczniów jest wykonywanie odpowiednich gestów.

Następnie nauczyciel pokazuje gestem stworzenie, a uczniowie nazywają je chóralnie.

Wierszyk

Nauczyciel recytuje wierszyk, pokazując gestem kolejne zwierzęta, o których jest mowa. Zachęca uczniów, aby włączyli się w recytację, naśladowując gestami stworzenia wskazywane przez nauczyciela na kartach. Nauczyciel recytuje wierszyk ponownie, a uczniowie włączają się do recytacji, wymieniając nazwy zwierząt.

Potem powtarza wierszyk po jednej linijce, tak aby uczniowie mogli go powtórzyć.

Na koniec zachęca uczniów do wspólnego recytowania wierszyka i odgrywania wymienianych w nim zwierząt.

Można wykorzystać różne wierszyki, np. ten:

*Two little butterflies met in the lane,
Bowed most politely, bowed once again.
How do you do?
And how do you do?
And how do you do again!³*

I w kolejnych zwrotkach zastępujemy *butterflies* pozostałymi nazwami: *honey bees, ladybirds, grasshoppers, brown spiders i black beetles*.

³ *Snowman* z dodatkowymi ćwiczeniami autorstwa Briggs i Ellis (1995: 59)

Podział lekcji na 2 krótkie jednostki

Zakończenie lekcji

Nauczyciel prosi uczniów, aby w parach pokazywali gestami zwierzęta i nazywali je. Monitoruje ich pracę.

Rozgrzewka językowa

Nauczyciel powtarza wierszyk z całą klasą. Następnie rozdaje karty z obrazkami (*flashcards*) grupom uczniów i prosi o odegranie wierszyka w ten sposób, że każda grupa recytuje zwrotkę z nazwą stworzeniem, które jest przedstawione na ich karcie. Wszyscy uczniowie pokazują gestami kolejne stworzenia wymieniane w wierszyku

Słuchanie

Nauczyciel wydaje polecenia, a uczniowie wykonują tylko te, które poprzedzone są zwrotem: *Simon says*, np. *Simon says: It's a spider*. Jeśli polecenie nie jest poprzedzone zwrotem: *Simon says*, uczniowie nie wykonują go. Jeżeli któryś z uczniów pomyli się, wypada z gry. W następnej rundzie rolę nauczyciela może przejąć któryś uczeń.

Gra Chinese Whispers

Nauczyciel dzieli klasę na dwie drużyny, mówi: *Stand in two rows!* i prosi, aby zawodnicy z obu drużyn ustawili się w dwóch rzędach, jeden za drugim. Następnie prosi wszystkich, by stanęli do niego tyłem: *Turn back!*

Nauczyciel pokazuje pierwszym zawodnikom w każdej z drużyn (którzy stają na chwilę przodem) kartę z jednym ze zwierząt. Zadaniem tych zawodników jest nazwać go szeptem po angielsku do ucha następnego zawodnika, który z kolei przekazuje nazwę zwierzęcia dalej. Punkt zdobywa ta drużyna, której ostatni zawodnik w rzędzie nazwie poprawnie zwierzę jako pierwszy.

Kim's game

Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy: A i B. Wybiera 6 kart przedstawiających zwierzęta: *grasshopper, ladybird, beetle, butterfly, honey bee, spider* i umieszcza je na tablicy.

Następnie prosi ochotnika z grupy A na środek i mówi: *Close your eyes!* Zabiera jedną z kart i pyta: *What's missing?* Zachęca dziecko, żeby nazwało stworzenie, np. *It's a (grasshopper)!* Jeśli uczeń odpowie poprawnie, jego drużyna zdobywa punkt. Nauczyciel powtarza to samo z ochotnikiem z drużyny B.

Praca domowa

Uczniowie mają narysować w zeszytach ulubione stworzenie na łące.

Nauczyciel prosi też uczniów, aby powtórzyli wierszyk komuś w domu.

Lekcja 2b

Czas trwania: 45 minut (z możliwym podziałem na dwie 20 minutowe jednostki lekcyjne)

Klasa: druga

Materiały: karty z obrazkami (*flashcards*) przedstawiającymi: *ladybird, grasshopper, honey bee, butterfly, spider, beetle*; karty z wyrazami (*wordcards*): *ladybird, grasshopper, honey bee, butterfly, spider, betele, cow, horse i sheep*; karty ze zdaniami z wierszyka; kartki z planszą do gry w *Bingo* (po 1 kopii dla każdego ucznia)

Cele:

- powtórzenie nazw zwierząt żyjących na łące;
- prezentacja i ćwiczenie pisemnej formy wierszyka;
- powtórzenie pisemnej formy zwierząt: *cow, horse, sheep*;
- prezentacja i ćwiczenie formy pisemnej nazw zwierząt żyjących na łące.

Wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej:

- **język obcy:** dzieci nazywają zwierzęta (PP 2.5 „uczeń nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je”)
- **język obcy:** dzieci reagują na proste pytania (*What's number (1)? What's this?*) i polecenia (*Read..., Write...*) (PP 2.2 „uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia nauczyciela”; 2.5 „uczeń zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów”)
- **język obcy / edukacja muzyczna:** dzieci powtarzają wierszyk (PP 2.5 „uczeń recytuje wiersze”; 3.1a „uczeń wykonuje śpiewanki i rymowanki”)
- **język obcy / edukacja społeczna:** dzieci współpracują ze sobą w zabawie (PP 2.8 „uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki”; 5.4 „uczeń współpracuje z innymi w zabawie”)

Sprawdzanie pracy domowej

Nauczyciel prosi uczniów o pokazanie swoich rysunków i nazwanie zwierząt przedstawionych na nich.

Rozgrzewka językowa

Nauczyciel podnosi kartę z obrazkiem i prosi uczniów o nazwanie jej. Następnie umieszcza kartę na tablicy tak, żeby nie było widać, co przedstawia. Postępuje w ten sam sposób z pozostałymi kartami. Potem numeruje karty.

Zadaje pytanie: *What's number 1?* Uczeń odpowiada: *It's a (ladybird)*. Jeśli uczeń zgadnie, karta jest odwracana obrazkiem do góry, a klasa dostaje punkt, a jeśli odpowiedź nie jest poprawna – nauczyciel odkłada kartę na miejsce obrazkiem do dołu i zaczyna rysować wisielca (*hangman*). Jeśli klasie uda się odgadnąć, co przedstawiają wszystkie karty, zanim nauczyciel skończy rysować, wygrywa klasa. Jeśli natomiast nauczyciel skończy rysować wisielca, zanim klasa odgadnie zawartość wszystkich kart, wygrywa nauczyciel.

Prezentacja

Nauczyciel podnosi kartę przedstawiającą motyla i prosi uczniów o nazwanie jej: *It's a butterfly*. Następnie pokazuje kartę z wyrazem *butterfly* i czyta go na głos. Przyczepia do tablicy kartę z obrazkiem i kartę z wyrazem. Prosi uczniów o przeczytanie: *butterfly*. Postępuje w ten sam sposób z kartami przedstawiającymi: *ladybird, grasshopper, honey bee, butterfly, spider, beetle*.

Nauczyciel wskazuje kartę z obrazkiem na tablicy, a uczniowie naśladują ruchem przedstawione na obrazku stworzenie. Następnie nauczyciel wskazuje kartę z wyrazem, a uczniowie odczytują go chórem.

Sluchanie

Nauczyciel pokazuje karty z wyrazami: *cow, horse i sheep* i prosi: *Read the words!*

Następnie rozdaje uczniom kartki z planszą do gry w *Bingo*. Nauczyciel mówi: *Write four names!* i pokazuje na palcach, ile wyrazów uczniowie mają napisać. Monitoruje pracę uczniów. Następnie mówi kolejno nazwy zwierząt. Uczniowie wykreślają wyrazy, które napisali i które wymienia nauczyciel. Uczeń, który wykreśli wszystkie napisane przez siebie wyrazy, woła: *Bingo!* Gra toczy się tak długo, aż wszyscy uczniowie będą mogli zawołać: *Bingo!*

Mówienie

Nauczyciel pokazuje kartę z obrazkiem i nazywa ją: *It's a (grasshopper)*. Prosi uczniów o powtórzenie: *It's a (grasshopper)*. Potem mówi: *(Tomek)! Close your eyes!*, a do innego ucznia mówi: *Hide the picture!* i prosi go o schowanie karty z obrazkiem w którymś miejscu w sali. Następnie prosi pierwszego ucznia: *Open your eyes!* Zadaniem ucznia jest odnaleźć kartę z obrazkiem. Pozostali uczniowie mu pomagają, mówiąc: *It's a (grasshopper)* coraz głośniej, jeśli uczeń zbliży się do miejsca, gdzie schowana jest karta, lub coraz ciszej, jeśli się od niego oddala.

Podział lekcji na 2 krótkie jednostki

Zakończenie lekcji

Nauczyciel zaczyna rysować na tablicy jedno ze zwierząt tak, żeby na początku nie było wiadomo, jakie to zwierzę. Rysując, pyta: *What's this?* Uczniowie zgadują: *It's a (honey bee)*.

Nauczyciel prosi wybranych uczniów do tablicy, żeby narysowali inne stworzenia w ten sam sposób. Pozostali uczniowie zgadują, mówiąc np.: *It's a (spider)*, aż odgadną albo uczeń skończy rysować i wtedy rozpoznają, co to jest.

Rozgrzewka językowa

Nauczyciel rozdaje uczniom karty z obrazkami przedstawiającymi zwierzęta i karty z ich nazwami i mówi: *Match the pictures and the words!* Uczniowie dobierają obrazki do wyrazów i przyczepiają je parami do tablicy.

Czytanie

Nauczyciel pokazuje karty ze zdaniami z wierszyka i odczytuje je. Prosi uczniów o chóralne powtórzenie:

One little (ladybird)

Hungry for lunch

Finds a tasty leaf

Munch, munch, munch.

Następnie rozdaje karty uczniom i prosi o przyczepienie ich na tablicy w takiej kolejności, w jakiej występują w wierszyku. Potem prosi uczniów: *Read the chant!* Uczniowie odczytują wierszyk z tablicy.

Pisanie

Nauczyciel mówi: *Write the chant!* Uczniowie przepisują wierszyk z tablicy do zeszytów, wstawiając wybrane przez siebie stworzenie w pierwszym zdaniu.

Utrwalenie nazw zwierząt

Nauczyciel umieszcza na biurku odwrócone karty z obrazkami zwierząt. Zaprasza ochotnika na środek. Uczeń podnosi jedną kartę, pokazuje ją reszcie klasy i mówi, co na niej jest. Jeśli odpowie poprawnie, otrzymuje punkt. Nauczyciel odkłada kartę z powrotem. Uczeń może podnieść 3 karty. Następnie nauczyciel prosi kolejnego ucznia. Zwycięza uczeń z największą liczbą punktów.

Wierszyk

Nauczyciel zachęca uczniów do wspólnego recytowania i odgrywania wierszyka.

Praca domowa

Uczniowie mają podpisać zwierzęta narysowane w poprzedniej pracy domowej: *It's a ...*

SCENARIUSZE LEKCJI

Klasa III

PRZYKŁAD 3

(wykorzystanie tematu „Łąka”)

Lekcja 3a

Czas trwania: 45 minut

Klasa: trzecia

Materiały: kalendarz, książka *The Very Hungry Caterpillar* Erica Carle’a, papierowe talerze i słomki, kredki, zszywacz, powielone karty pracy (po 1 kopii dla każdego ucznia), karty obrazkowe (*flashcards*) i wyrazowe (*wordcards*) przedstawiające: *a cupcake, a lollipop, a watermelon, salami, cherry pie, pickle, sausage*.

Zakładana wiedza: części ciała, kolory

Cele lekcji

- wprowadzenie do tematu opowiadania;
- przypomnienie słownictwa dotyczącego jedzenia oraz dni tygodnia;
- wprowadzenie słownictwa kluczowego dla rozumienia opowiadania;
- rozwijanie sprawności rozumienia tekstu słuchanego na przykładzie bajki.

Wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej:

- **edukacja polonistyczna:** dzieci uczestniczą w rozmowie na temat jedzenia (PP 1.3c „uczeń uczestniczy w rozmowach”)
- **edukacja przyrodnicza:** dzieci poznają zasady racjonalnego żywienia (PP 6.9 „uczeń zna podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się”)
- **język obcy:** rozumieją sens prostych opowiadań (PP 2.3c „uczeń rozumie ogólny sens krótkich opowiadań”)
- **język obcy:** dzieci nazywają produkty żywnościowe (PP 2.5 „uczeń nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je”)
- **język obcy:** dzieci reagują na proste pytania (*Do you like...? What do you like?*) (PP 2.2 „uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia nauczyciela”; 2.5 „uczeń zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów”)
- **język obcy/ edukacja muzyczna:** dzieci powtarzają wierszyk (PP 2.5 „uczeń recytuje wiersze”; 3.1a „uczeń wykonuje śpiewanki i rymowanki”)
- **język obcy / edukacja społeczna:** dzieci współpracują ze sobą w zabawie (PP 2.8 „uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki”; 5.4 „uczeń współpracuje z innymi w zabawie”)
- **edukacja plastyczna:** dzieci podejmują działalność twórczą (PP 4.2b „uczeń podejmuje działalność twórczą”)

Rozgrzewka językowa

Nauczyciel wita klasę i zadaje pytania: *What do you like to eat? What do you eat in the morning? Are you hungry?* Następnie umieszcza na tablicy karty (*flashcards*) przedstawiające znane uczniom produkty żywnościowe, które występują w opowiadaniu, i pyta uczniów *Do you like...? Zachęca do udzielania odpowiedzi Yes, I do. lub No, I don't.*

Powtórzenie wierszyka

Nauczyciel zachęca uczniów do powtórzenia wierszyka o dniach tygodnia (poznane w tym lub poprzednim roku nauki), następnie na wrywki pyta o dni tygodnia, pokazując na kalendarzu polskie nazwy.

Prezentacja

Nauczyciel pokazuje nowe produkty na kartach (*flashcards*): *a cupcake, a lollipop, a watermelon, salami, cherry pie, pickle, sausage*. Prosi o chóralskie powtórzenie nowych słów.

Następnie pokazuje pisemną formę nowych słów (*wordcards*) i prosi o dopasowanie nowych słów do obrazków na tablicy. Uczniowie zapisują nowo poznane wyrazy do zeszytów.

Wprowadzenie do bajki

Nauczyciel wprowadza słówko *a Caterpillar*, pokazując obrazek na okładce książki i mówiąc: *This is a caterpillar. Repeat, please. It's very hungry. It's a very hungry caterpillar.* Uczniowie podają polską nazwę. Następnie siadają w kółku na dywanie, a nauczyciel pyta ich po polsku, o czym będzie bajka. Jeśli jest taka potrzeba, to naprowadza uczniów na temat jedzenia i pyta: *What is the caterpillar going to eat?* Każdy uczeń podaje dwie nazwy produktów i w trakcie słuchania sprawdza, czy dobrze odgadł.

Ćwiczenie w rozumieniu tekstu słuchanego

Nauczyciel czyta bajkę i wskazuje na obrazki ilustrujące treść czytanego tekstu. Nauczyciel zachęca uczniów do powtarzania zwrotu *And he was still hungry*.

Sprawdzenie rozumienia treści opowiadania

Nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy do wypełnienia, na których będą wpisywać, ile jakich produktów zjadła gąsienica kolejnego dnia.

<i>oranges, ice-cream, sausage, apple, strawberries, leaf, plums, pears, lollipop, cupcake, pickle, watermelon, sausage</i>						
<i>Day</i>						
<i>Monday</i>	<i>1</i> <i>apple</i>					
<i>Tuesday</i>	<i>2</i> <i>pears</i>					
<i>Wednesday</i>						
<i>Thursday</i>						
<i>Friday</i>						
<i>Saturday</i>						
<i>Sunday</i>						

Następnie pisze na tablicy zdanie: *On Monday he ate through one apple*. Prosi o powtórzenie chórem. Potem uczniowie po kolei mówią na głos zdania dotyczące produktów zjedzonych w kolejnych dniach tygodnia, posługując się wzorem z tablicy.

Gra pamięciowa

Uczniowie zostawiają wypełnione karty i stają w kółku.

Każdy uczestnik zabawy dodaje do zdania nowy element, aż do momentu, kiedy ktoś nie zdoła powtórzyć całej sekwencji (lepiej jest skończyć w momencie, gdy nikt jeszcze nie przegrał).
Uczeń 1: *I went to the market and I bought an apple*.
Uczeń 2: *I went to the market and bought an apple and two pears*.

Praca plastyczna w grupach

Nauczyciel dzieli klasę na 4 grupy i wyjaśnia, że z talerzy papierowych i słomek mają wykonać gąsienicę. Na każdym talerzu każde dziecko rysuje to, co gąsienica zjadła jednego dnia. Każde dziecko w grupie ilustruje w ten sposób jeden lub dwa dni z tygodnia. Jeżeli czas pozwoli, to podpisują produkt, np. *3 plums*. Na koniec nauczyciel pomaga uczniom zszyć części gąsienicy. Wyjaśnia też, że każda grupa zaprezentuje swoją makietę, opowiadając po angielsku, co gąsienica zjadła. Do przygotowania posłuży im wypełniona tabela.

Podsumowanie

Nauczyciel proponuje zaśpiewanie wybranej piosenki o jedzeniu, którą uczniowie wcześniej poznali.

Praca domowa

Uczniowie mają narysować tabelę taką, jak w karcie pracy na lekcji, i wpisać do niej informacje o owocach i warzywach, jakie jedli każdego dnia.

Lekcja 3b

Czas trwania: 45 minut

Klasa: trzecia

Materiały: karty z rysunkami i nazwami zwierząt i roślin łąkowych, kartki z wyrazami: *sheep, horses, cows, bees, goats, caterpillars, ladybirds, flowers, leaves, grass, milk, honey, wool, cheese, yoghurt, eat, give* (po 1 zestawie dla każdej 3-osobowej grupy), kartki ze zdaniami do uzupełnienia (po 1 dla każdego ucznia)

Cele lekcji

- powtórzenie nazw roślin i kwiatów, np. *grass, daisy, poppy, sunflower*;
- powtórzenie nazw zwierząt: *ladybird, grasshopper, honey bee, butterfly, spider, beetle, horse, cow, sheep*;
- powtórzenie piosenki o łące;
- rozwijanie sprawności czytania oraz mówienia;
- utrwalenie wiadomości na temat środowiska naturalnego.

Wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej:

- **edukacja polonistyczna:** dzieci uczestniczą w rozmowie na temat łąki (PP 1.3c „uczeń uczestniczy w rozmowach”)
- **edukacja przyrodnicza:** dzieci opisują życie na łące (PP 6.2 „uczeń opisuje życie w wybranych ekosystemach”)
- **język obcy:** dzieci nazywają zwierzęta (PP 2.5 „uczeń nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je”)
- **edukacja muzyczna:** dzieci śpiewają piosenkę (PP 2.5 „uczeń śpiewa piosenki”; 3.1a „uczeń śpiewa proste melodie, piosenki z repertuaru dziecięcego”)
- **język obcy / edukacja społeczna:** dzieci współpracują ze sobą w zabawie (PP 2.8 „uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki”; 5.4 „uczeń współpracuje z innymi w zabawie”)

Rozgrzewka językowa

Nauczyciel pisze na tablicy wyraz *meadow* i pyta uczniów, czy pamiętają, co on oznacza. Następnie przypomina uczniom piosenkę *Farmer went to mow a meadow* i wspólnie ją śpiewają, wymieniając kolejne postaci występujące w piosence.

Prezentacja

Nauczyciel rysuje na tablicy trawę i umieszcza na niej obrazki przedstawiające polne rośliny i zwierzęta. W ten sposób powtarza słownictwo poznane dotychczas, np. w klasie II (patrz. lekcja 2a i 2b). Gdy wszystkie obrazki przedstawiające zwierzęta i rośliny są już na tablicy, nauczyciel pyta, gdzie powinny być umieszczone zwierzęta, np. *on the grass, on the flowers, on the leaves*. Następnie rozdaje uczniom karty z wyrazami i prosi o umieszczenie ich pod rysunkami.

Wprowadzenie do zadania w grupach

Nauczyciel rysuje na drugiej części tablicy trzy koła obok siebie. W kole lewym pisze nagłówek *Plants* i w kolumnie zapisuje na nazwy roślin łąkowych podawane przez uczniów, w środkowym pisze *Animals* i zapisuje nazwy zwierząt podawane przez uczniów, a w kole trzecim pisze *Products* i zapisuje nazwy produktów, jakie mamy od zwierząt, które żyją lub żywią się na łące.

Praca w grupach

Nauczyciel prosi uczniów, żeby usiedli w grupach 3-osobowych i rozdaje im zestawy kartek z nazwami roślin i ich części (*flowers, leaves, grass*), nazwami zwierząt (*sheep, horses, cows, bees, goats, caterpillars, ladybirds*) oraz produktów (*milk, honey, wool, cheese, yoghurt*). W zestawie powinno znaleźć się też kilka czasowników *eat* oraz *give*. Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że za mają ułożyć z podanych wyrazów jak najwięcej zdań o każdym ze zwierząt. Czasowniki *eat* i *give* oraz nazwy roślin muszą być powielone w takiej samej ilości, jak ilość nazw zwierząt. Grupa, która ułoży najwięcej zdań, pierwsza czyta je na głos. Następnie nauczyciel rozmawia z uczniami po polsku o tym, jakie inne zwierzęta przynoszą korzyści człowiekowi (kury, kaczki, gęsi) i że są to zwierzęta hodowlane.

Gra ruchowa - wyścig

Uczniowie stają w dwóch rzędach twarzą do nauczyciela. Nauczyciel staje naprzeciw uczniom z zestawem kart z rysunkami zwierząt i roślin wykorzystywanych w tej lekcji. Następnie pokazuje dwóm pierwszym osobom kartę z obrazkiem. Osoba, która poda nazwę jako pierwsza, może usiąść na swoim miejscu. Druga osoba idzie na koniec swojego rzędu. Gra kończy się, gdy wszyscy członkowie któregoś z grup usiądą. Grę można powtórzyć kilka razy.

Praca indywidualna

Nauczyciel rozdaje uczniom kartki do uzupełnienia.

(Cows) ... are beautiful. They eat...(grass). They have...(big eyes). They can ...(walk, run and swim). I like looking at...(cows).

Wyjaśnia im, że samodzielnie mają uzupełnić opis swojego ulubionego zwierzęcia, które można spotkać na łące. Po wykonaniu zadania poszczególni uczniowie czytają na głos swoje opisy.

Podsumowanie - gra zespołowa

Nauczyciel dzieli klasę na dwie drużyny. Na tablicy rysuje planszę z 9 polami i wyjaśnia zasady gry w kółko i krzyżyk. Następnie wpisuje w każdym polu nazwę zwierzęcia, o którym była mowa na lekcji. Prosi uczniów, aby podawali zdania o poszczególnych zwierzętach, np. *Horses eat grass*. Uczeń, który ułoży poprawne zdanie, ma prawo postawić w wybranym polu znaczek swojej grupy. Grupa, która jako pierwsza postawi trzy swoje znaczki w linii prostej (pionowo, poziomo lub po przekątnej), wygrywa.

Grę można powtórzyć kilka razy, aby dać obu grupom szansę na wygraną.

Praca domowa

Uczniowie mają wkleić do zeszytu kartki ze zadaniami, które uzupełniali na lekcji.

BIBLIOGRAFIA

- Birch A., Malim T., *Psychologia rozwojowa w zarysie od niemowlęctwa do dorosłości*, Warszawa 1995.
- Brzezińska, A. I., red., *Psychologiczne portrety człowieka. Praktyczna psychologia rozwojowa*, Gdańsk 2004.
- Dzierzgowska I., *Rodzice w szkole*, Warszawa 1999.
- Europejskie Portfolio Językowe dla dzieci od 6 do 10 lat*, Warszawa 2005.
- Fisher R., *Uczymy się jak myśleć*, Warszawa 1999.
- Fisher R., *Uczymy się jak uczyć*, Warszawa 1999.
- Fontana D., *Psychologia dla nauczycieli*, Poznań 1998.
- Harwas-Napierała, B. i J. Trempała. 2005. *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
- Ilg, F. L., Ames, L. B., Baker, S. M., *Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat*, Gdańsk 2006.
- Jagodzińska, M., *Rozwój pamięci w dzieciństwie*, Gdańsk 2003.
- Komorowska, H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym i kształceniu językowym*, Warszawa 2006.
- Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, ostatnia nowelizacja: 30 maja 2014 (<http://men.gov.pl/pl/zycie-szkoly/ksztalcenie-ogolne/podstawa-programowa>)
- Schaffer, R. H., *Psychologia dziecka*, Warszawa 2006.
- Vasta, R., Haith, M. M., Miller, S. A., *Psychologia dziecka*, Warszawa 1995.